Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй органи

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 191 (14211) | 1973 оной августын 15, среда | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

Капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон мүнгэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин предприятинуудые ашаглалгада оруулха болзор хорооха тухай КПСС-эй декабриин (1972 оной) Пленумэй заабаринуудые дүүргэхын тула СССР-эй Мелиорациин ба уhанай ажахын министерствын ябуулжа байгаа хүдэлмэри тухай асуудалые КПСС-эй Центральна Комитет хаража үзэбэ.

КПСС-эй XXIV съездын, ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, мелиорациин асуудалаар партиин тодорхойлон хараалhан үргэн ехэ программа орон дотор бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ тус тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. ЦК-гай майн (1966 оной) Пленумhөө хойшо үнгэрhэн үе соо 7,1 миллион гектар уhалагдадаг ба хатаагдаhан шэнэ газар эдлүүриин болгогдоо, уhанай ажахын эмхинүүдэй хүсэн 2,5 дахин нэмээ, барилгын индустриин томо предприятинууд тогтоогдоо, мелиоративна машинануудай парк 2 дахин олон болоо. Уhанай ажахын эмхинүүдтэ мүнөө миллион үлүүтэй хүдэлмэришэд мэргэжэлтэд ажаллана. Мелиоративна хүдэлмэриин эршэ 1973 ондо нилээд түргэдхэгдөө.

СССР-эй Мелиорациин ба уhанай ажахын министерство, нютагуудтахи партийна болон Соведүүдэй органууд капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон мүнгэ хэрэглэлые hайжаруулха, үйлэдбэриин предприятинуудые ашаглалгада оруулалгын хэрэг түргэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй заабаринуудые дүүргэхын тула зохихо хүдэлмэри ябуулжа байна. Нэгэ жэлhээ нүгөөдэдэ дамжаан ороhон барилгануудта ашаглагдаха мүнгэ хамтадхан гулидхаха зорилгоор, шэээр эхилэгдэхэ барилганудай тоо зарим тэды хорогдоhон байна. Ороohо таряа ургуулдаг аад, гандадаг районуудтахи, илангаяа Поволжьедохи мелиоративна хүдэлмэри түргэдхэгдөө, хлопок таридаг газарай уhалалгын түхеэрэлгэнүүдэй, байгарай тарилга хэдэг газарай инженернэ түхеэрэлгэнүүдэй, уhалагдадаг, болбосон бэлшээринүүдэй барилгын эршэ түргэдхэгдэжэ байнхай.

Тэхэ зуура, капитальна барилгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга боломжонуудаа СССР-эй Мелиорациин ба уhанай ажахын министерство хүсэд бүрин хэрэглэнэгүй гэжэ КПСС-эй ЦК тэмдэглэбэ. Министерствын коллеги үйлэдбэриин предприятинуудые, гол фондонуудые ашаглалгада оруулха хэрэг түргэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай эрилтэнүүдые дүүргэхын тула шухала эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаагүй байна. Мүнгэ зөөри ба материалнууд олон тоото барилгануудта сасагдажа тараагдадаг байhаар, дүүргэгдээгүй барилганууд улам олошорно. Шухала-шухала барилгануудтахи барилгын хүдэлмэри эмхидхэлгын хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхарал хандуулагдаагүй. Хэдэ хэдэн барилганууд ехээр унжагайрна. Дүүргэгдэхэ барилганудтахи хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ. Үйлэдбэриин база байгуулга гээгдэнэ.

Уhалагдадаг ба хатаагдаhан шэнэ газарнуудые жэлэй түрдэ тушаадаг, тэрээнhээ уламжалан мэгдэхэ тэбдэхэ, заримдаа дутуу дунданудтай барилгануудые тушааха ябадал тохёолдуулдаг буруу гуримые министерство зайсуулжа шадаагүй байна. Мелиоративна хүдэлмэриин муу шанартайгаар дүүргэгдэдэг ушарнууд зайсуулагдаагүй байhаар. Барилгануудые нэгэдхэмэл гуримаар бүтээхэ ябадал хангагданагүй, барилгын хүдэлмэри дүүргэлгэ, ургамалнуудай таригдадаг газар хэрэглэлгэ хоёрой хоорондо забhар алгасал ушаруулагдана. Проект табилгын талаар алдуу, эндүүнүүдые гаргадаг ушарнууд бии.

Ажалаа бүри болбосон hайнаар эрхилхын, барилгын материалнуудые арьбалхын, гол фондонуудай ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө зохихо тэмсэл арадай ажахын олохон организацинуудта эмхидхэгдэнэгүй. Техникэ ашаглалгын талаар горитой дутуу дунданууд бии байна, техникын туйлалтанууд, үйлэдбэри эмхидхэхэ түрүү онол аргануд удаанаар нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгдэнэ, энээнhээ уламжалан ажалай бүтээсын ургалта, мелиоративна барилгадахи шанарай талые hайжаруулха ябадал hаатана. Барилгануудые хүтэлбэрилгын хэрэг улам hайжаруулхын тула зохихо хэмжээн абтанагүй. Үйлэдбэрине хамтадхан гулидхаха, барилгын эмхинүүдые тусхай мэргэжэлтэй болгохо, жэжэ подразделенинүүдые томодхохо хүдэлмэри удаанаар ябуулагдана.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Мелиорациин ба уhанай ажахын министерство, хүдөө ажахын ба уhанай ажахын эмхинүүд уhалагдадаг ба хатаагдаhан газарнуудые үшөөл муугаар ашаглаха ябадал тохёолдуулна, зарим колхозууд ба совхозуудай тэндэhээ ахир бага ургаса абадаг ушарые заримдаа хэрэгсээнэгүй. Тиимэ газар шанаржуулхын тула гүрэнэй зүгhөө ехэ мүнгэ зөөриин гаргагдадаг байбашье, тэрээнине муугаар ашагладагынь мүнгэ зөөри үриhэн ябадал болоно гэжэ тогтоол дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй эрилтэнүүдые дүүргэхын тула ажахын эмхинүүдэй эрхилдэг ябуулгын ёhотой hайнаар хинагдадаггүй байhанда, барилгануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тус бүриин харюусалга ба гүрэнэй журамые дутамаг hулаар дээшэлүүлдэг, түсэбүүдые хаhа саг соонь дүүргэхэ, барилгын шанар hайжаруулха, тэрэнине хямдаруулха хэрэгтэ барилгашадай коллективүүдэй дутамагаар элсүүлэгдэдэг, мелиораци хэгдэhэн газарай гектар бүхэнине ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхын тула шухала эрилтэ колхозуудай ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаггүй байhанда КПСС-эй ЦК хэдэ хэдэн областьнуудай, хизаарнуудай ба республиканuудай партийна организацинуудай анхарал хандуулба.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ТАРЯАГАА ЭМХИТЭЙГЭЭР, hАЙН ШАНАРТАЙГААР ХУРЯАЖА АБАХЫН ТҮЛӨӨ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭЕ

КПСС-эй ОБКОМДО

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой комбайнернууд, трактористнар, шофёрнууд ба мэргэжэлтэдэй үүсхэл тухай

Украинын ССР-эй комбайнернуудай уряада харюу болгон, социалис мүрысөөндэ оролсожо, ургаса хуряалгаяа hайнаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэхөөр дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаhан Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой комбайнернууд, трактористнар, шофёрнууд ба мэргэжэлтэдэй гаргаhан үүсхэлые КПСС-эй Буряадай обком hайшаан дэмжэбэ.

Тиигэжэ ургаса хуряалгаяа эмхитэйгээр, hайн шанартайгаар үнгэргэжэ, ороohо таряа, хартаабха, овощ болон газарhаа абтадаг бусад продуктнуудые ехээр абажа бэлэдхэхын тула хүдеэгэй бүхы механизаторнууд, таряашадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхыень мүн комбайнернуудай, трактористнар, шофернууд ба бусад хүдэлмэришэдэй хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень КПСС-эй райкомуудые, партийна организацинуудые, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые КПСС-эй обком уялгаба.

Социалис мүрысөөнэй ябаса тухай, мүн түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр бэшэжэ, олондо харуулжа, дуулгажа байхаар республикын, аймагуудай газетэнүүдэй редакцинууд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидениин ба радио-дамжуулгын комитет уялгалагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Искра» колхозой главна агроном В. Г. Белоусов (зүүн гарhаа), колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Е. В. Иванов, тракторна бригадын бригадир М. Н. Белоусов.

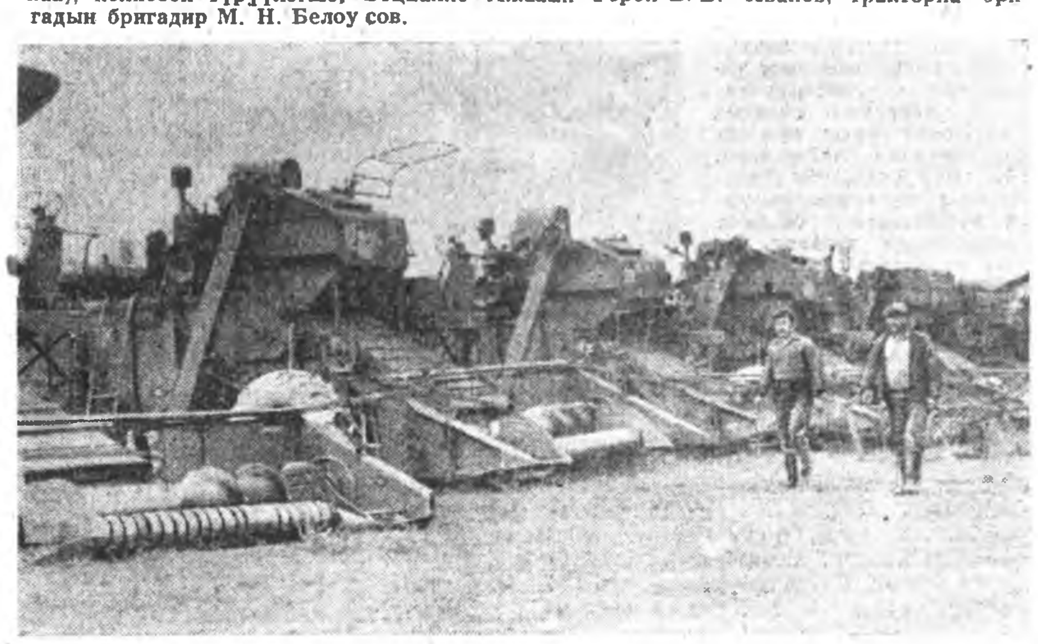

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой заhабарилагдаhан комбайнууд жэрылдэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГАЙ «ИСКРА» КОЛХОЗОЙ КОМБАЙНЕРНУУД, ТРАКТОРИСТНАР, ШОФЁРНУУД БОЛОН МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГА

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, мүн юhэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын түлөө Совет ороной ажалшад тон ехэ патриотическа дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа байна. Ороohо таряанай ургаса хуряаха эршэтэ шангa хүдэлмэри тулажа ерэхэнь. Бухы оронойнгоо механизаторнуудта хандаhан Украинын ССР-эй комбайнернуудай Бэшэгтэй бидэ тон ехэ hонирхон танилсаад, тэдэнэй үүсхэлые халуунаар hайшаан дэмжэнэбди.

«Таряалан дээрэ нэгэшье хоолоо үлөөхэгүй, hолоомо соо нэгэшье ороohо орхихогүй» гэhэн уряа доро энэ жэлэйнгээ таряа хуряалгые үнгэргэхэ гэжэ шиидээбди. Ороohо таряанай ургаса имагтал маанадай оролдосото ажалаар хуряагдажа абтаха байhанине хараада абан, бидэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой комбайнернууд, шофернууд, трактористнар болон мэргэжэлтэд бэедээ тусхай иимэ социалис уялга абанабди.

Нэн түрүүн таряа хуряалгын бүхы 27 комбайн, 27 жаткануудые августын 15 болотор заhабарилжа бэлэн болгохобди. Энэ үдэр болотор бүхы таряанай тоогууд болон ороohо сэбэрлэхэ оньhон техникэнүүдые баhал бэлэн болгохо, полевой стануудые заhабарилжа, досоохи хэрэгсэлнүүдыень табижа дүүргэхэбди.

Бүхы таряагаа поточно аргаар, имагтал амяарлан хуряахабди. Таряа хадалгые—11 үдэр соо, баал суглуулжа сохилгые—13 хоногто дүүргэхэбди. Тиигэжэ бүхы ороohо таряанай ургаса 24 хүдэлмэриин үдэр соо хуряагдажа дүүрэхэ юм.

Ургаса хуряалга дээрэ оньhожоруулагдаhан 4 бригада ажаллаха байна. Агрегат бүхэн 240 гектар таряа хадаха, хуряаха. Бүхы таряагаа богони болзорто, hайнаар хуряажа абахын тула колхозой бүхы комбайнернууд тус тустаа үдэрэйнгөө даабарине 1,5 дахин дүүргэхэб гэжэ уялга абанхай. Тиигэжэ агрегат бүхэн үдэрэй 25 гектар хүрэтэр таряа хадаха, 18 гектар хүрэтэр газарта баал суглуулжа сохихо байна.

Манай түрүү комбайнернууд бүришье дээшэлүүлэгдэhэн уялганuудые абаа. Жэшээнь, комбайнер Г. Л. Ивакин 300 гектар таряа амяарлан хадажа, баалыень суглуулаад, хамта 4500 центнерhээ бага бэшэ таряа сохихо юм. Комбайнер А. И. Бурдуковский 250 гектар таряа амяарлан хадажа, хуряажа, 5000 центнерhээ бага бэшэ ороohо сохихоб гэжэ уялга абаа.

Ган гасуур байhан үнгэрэгшэ жэлдэ бидэ колхозоороо гектар бүриhөө 16 центнер таряа хуряагаа hэмди. Байгша ондо гектар бүриhөө 18 центнерhээ бага бэшэ таряа хуряаха уялга абанхайбди. Г. К. Тихоновэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид таряалангай гектар бүриhөө 20 центнерhээ бага бэшэ ургаса абаха зорилготой. Бүхыдөө 110—115 мянган центнерhээ бага бэшэ таряа хуряажа, социалис уялгынгаа ёhoop 28 мянган центнер таряа худалдаха, уялгаhаа гадуур үшөө 2 мянган центнер ороohо Эхэ орондоо үгэхэбди.

Ургаса хуряалгын бүхы хүдэлмэрине таhалгаряагүйгөөр ябуулхын тула бригада бүхэндэ hолоомо суглуулхаар оньhожоруулагдаhан тусхай звено эмхидхэхэбди. hолоомо хуряажа абаhанай hүүлдэ дары намарай паар хахалхабди. Бүхыдөө энэ хүдэлмэридэ 12 трактор хүдэлжэ, хамта 2500 гектар намарай паар хахалха юм.

Ороной түрүү ажахынуудай жэшээгээр энэ жэлдэ таряа хуряалгада хүдэлжэ байhан трактор, машинануудта техническэ харууhа хэхэ хүдэлмэри таряалан дээрэнь таhалгаряагүйгөөр эмхидхэхэбди. Гагнуури хэхэ түхеэрэлгэтэй хоёр автомастерской, тэндэ хүдэлхэ мастер-заhабарилагшад, электро-гагнууршад хүсэд хүрэхөөр табигдаха юм. Энээнhээ гадна, техническэ харууhа хэхэ тусхай түхеэрэлгэтэй автомашина «Сельхозтехникэ» нэгэдэлhээ үгтэхэ байна. Комбайнhaa гараhан таряае тоог дээрэ зөөхын тула автомашинануудые хойнонь прицептэйгээр ябуулхабди.

Ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрhөө ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэгтэй үрэhэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, амбаартаа хааха хүдэлмэри хэхэбди. Таряанай үрэhые октябриин 20 болотор сэбэрлэжэ тарилгын шанарта хүргэхэбди. Үрэhэ сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ тусхай звено ажаллаха байна.

Комбайн, жатка, трактор, автомашина болон бусад оньhон машина бүхэнине бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гэжэ уялга абанабди. Бүхы ургасаяа эрхим шанартайгаар хуряажа абаха, комбайнуудай эбдэрээ hаань, дары түргэн заhабарилха хэмжээ абаха, хуряалгын агрегат бүхэнине таряанай гээгдэхэгүйгөөр нүхэ hүбэнүүдыень наринаар бүтүүлжэ, таряанай багаханшье гээлтэдэ орохогүй болгохобди. Маанадта даалгаhан техникые эзэн ёhoop хаража, тоho, түлишэ, запасной частьнуудые алмаха, ажал дээрэ усалталгаhаа hэргылхэ, гал түймэрhөө hэргылхэ заабаринуудые сахихабди.

Механизаторнуудые ажаhуудалай болон культурна талаар hайнаар хангаха хэрэгтэ колхозой правлени, партком анхарал ехээр хандуулха байна. Түрүү механизаторнуудые бүхы талаhаань урмашуулха тусхай хэмжээнүүд тодорхойлогдонхой. Бригада бүхэндэ партийно-комсомольско бүлэгүүд бии болгогдоо. Тэндэ политинформаторнууд болон агитаторнууд табигданхай. Ургаса хуряалгын участок бүхэндэ арадай хиналтын бүлгэм, постнууд бии болгогдоо.

Бэедээ үндэр социалис уялга абаад байхадаа, бидэ ороohо таряанай, бусад ургамалнуудай ургаса хуряалгада эрхимээр бэлдэжэ, эмхитэй hайнаар үнгэргэхын түлөө бүхы хэрэгтэй юумэ хээл гэжэ республикынгаа механизаторнуудые уряалнабди. Энэ маанадай нэрэ хүндын, hайн hайхан hэшхэл урманай хэрэг болоно.

Колхозой механизаторнуудай коллективэй даабаряар уялгада гар табигшад:

Г. ИВАКИН, А. БУРДУКОВСКИЙ, Г. МАЛЬЦЕВ, И. ГОРЮНОВ — комбайнернууд; Р. ГОРЮНОВ, А. АНТОНОВ — шефёрнууд; В. КРЫЛОВ — тракторист; В. СТУЛЕВ, Т. КИРЕЕВ — комплексно бригадын бригадирнар; Г. ТИХОНОВ — 4-дэхи тракторна бригадын бригадир; И. КАЛАШНИКОВ — главна инженер; И. КОЗЛОВ — главна агроном; А. МАЛЬЦЕВ — парткомой секретарь; Е. ИВАНОВ — колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой.

„ИСКРА“ КОЛХОЗДО УРГАСА ХУРЯАЛГАЯА hАЙНААР ҮНГЭРГЭХЫН ТҮЛӨӨ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ШАЛГАРАГШАДЫЕ УРМАШУУЛХА ИИМЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ЗОХЁОГДОН АБТАА

Ургаса хуряалгаяа саг болзортонь hайн шанартайгаар үнгэргэжэ, ороohо таряа абаха, намарай паар хахалха, hолоомо суглуулха, зелёнкоёо хуряаха даабаряа дүүргэhэн тракторна бригадада колхозой парткомой, правлениин дамжуулгын Улаан Туг барюулагдаха.

Комбайнаа бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, ажалай 20 үдэрэй туршада таряа ехээр сохиhон ба тоhо, түлишэ багаар гаргашалhан комбайнерта иимэ шангууд үгтэхэ гэбэл:

Нэгэдэхи шан—6000 гаран центнер ороohо сохиhон комбайнерта «Колхозой чемпион» гэhэн нэрэ зэргэ үгтэжэ, ягаан лентэ 200 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдаха.

Хоёрдохи шан — 5.000 центнерhээ бага бэшэ таряа сохиhон комбайнай агрегадта «Таряа хуряалгын мастер» гэhэн нэрэ зэргэ үгтэжэ, 150 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаха.

Гурбадахи шан — 4500 центнерhээ ехэ таряа сохиhон комбайнерта «Таряа хуряалгада шалгарагша» гэhэн нэрэ зэргэ үгтэжэ, 100 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаха.

Ажалай 12 үдэрэй туршада даалгагдаhан комбайнай агрегадhaa таряа шэрэхэдээ, 4.500 тонно-километрэй даабари дүүргэhэн автомашинын жолоошон «Чемпион» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, 50 түхэригэй мүнгэн шан абаха.

Ажалай 12 үдэрэй туршада даалгагдаhан комбайнай агрегадhaa таряа зөөхэдөө, 4.000 тонно-километрэй даабари дүүргэhэн автомашинын жолоошондо «Шалгарагша» гэhэн нэрэ зэргэ үгтэжэ, 30 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаха.

Богони болзор соо 250 гектар намарай паар hайн шанартайгаар хахалhан трактористда «Чемпион» гэhэн нэрэ зэргэ үгтэжэ, Хүндэлэлэй грамота, 50 түхэригэй сэнтэй үнэтэ бэлэг барюулагдаха.

200 гектарhaa ехые хахалhан трактористда «Шалгарагша» гэhэн нэрэ зэргэ үгтэжэ, 25 түхэригэй мүнгэн шангаар урмашуулагдаха.

Таряа хуряалга, гүрэндэ таряа зөөлгэ, намарай паар хахалалга, hолоомо суглуулга, үрэhэ хүрэнгэ сэбэрлэлгэ ба бусад хүдэлмэридэ онсо шалгарhан механизаторнууд, колхознигуудта Хүндэлэлэй грамотанууд, тус бүридэнь 30 түхэригэй сэнтэй урмашуулгын шан барюулагдаха.

Онсо шалгарhан түрүүшүүл КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдахаар зууршалагдажа, Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ ба аршаанда, амаралтын байшанда эльгээгдэхэ.

Даалгагдаhан газарайнгаа куузику ажалай 20 үдэрэй туршада хуряажа дүүргэhэн агрегат Хүндэлэлэй грамотаар, 50 түхэригэй мүнгэн шангаар шагнагдаха.

Хартаабха малталгын үедэ ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлhэн агрегадта Хүндэлэлэй грамота 50 түхэригэй мүнгэн шантайгаар барюулагдаха.

Октябриин 10 болотор поли дээрэхи hолоомоёо hайн шанартайгаар суглуулhан звенодо 30 түхэригэй мүнгэн шан үгтэхэ.

Газар таряалан эрхилхэ түсэбөө дүүргэhэн комплексно бригадын бригадирнууд Хүндэлэлэй грамотаар, аршаанда амарха путёвкоор шагнагдаха.

Абаhан уялгаяа дүүргэhэн тракторна бригадын бригадирнууд Хүндэлэлэй грамотаар, аяншалгын путёвкоор шагнагдаха.

Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд үдэр бүри согсологдожо, түрүү агрегадтань дамжуулгын Улаан вымпел барюулагдаха. Нэгэ мянган центнер таряа сохиhон комбайнай бункерай нюур талада мүшэн зурагдаха.

Ургаса хуряалгын мүрысөөнэй эсэсэй дүнгүүд колхозой [illegible] ургасын hайндэртэ согсологдохо.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Уһанай ажахын барилгануудай горитой дутуу дүнгэдануудые зайсуулхыень, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые сэхэ шууд бэелүүлхэ хэрэгтэ, газарта мелиораци хэхэ гүрэнэй түсэбүүдые. абаһан социалис уялгануудаа заатагүй дүүргэхын тула доторойнгоо арга боломжо ба нөөсэнүүдые бүри хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ асуудалда барилгашадай коллективүүдэй, предприятинуудай оролдолго хүсэлэлгэ зорюулхыень СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствые КПСС-эй Центральна Комитет уялгалаа.

Барилгын болзор горитойгоор хороохо, дүүргэгдэхэ барилгануудта, тэрэшэлэн үйлэдбэриин предприятинуудые түргөөр ашаглалгада оруулха арга боломжын бии байһан, мүн нүгөөдэ жэлһээ дамжан ерэһэн барилганuудта капитальна һомололгын мүнгэ зөөри ба материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые саашадаа хамтадхан гулидхаха. Барилгын хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, мелиоративна барилганuудай гарантиина паспортнуудтайгаар лэ ашаглалгада оруулагдаха ябадал туйлаха.

Колхозууд, совхозуудтахи мелиоративна ехэ бэшэ системэнүүд ба түхеэрэлгэнүүдэй барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие үрэтэй һайнаар ашаглаха ябадалда хиналта бүри шангаар табиха, нимэшүү барилганuуд нэгэ жэлэй турша соо дүүргэгдэхэ ёһотой байһыень хараада абаха.

Техническэ дэбжэлтэ түргэдхэһэнэй, үйлэдбэриин фонднуудые, түбхын түрүүндэ мелиоративна ба барилгын техникэ, автотранспорт ашаглалга нилээд һайжаруулһанай, ажал ба үйлэдбэри эмхидхэлгын түрүү формонуудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлһэнэй үндэһөөр, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлхэ. Барилгашадай кадрнуудые бэхижүүлхэ, соёлой ба ажаһуудалай талаар таарамжатай һайн арга боломжо. шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ арга боломжо тэдээндэ хангахаар хэмжээнүүдые абаха.

Мелиоративна системэнүүдэй проект табилгын хэрэгые улам һайжаруулха. техническэ түрүү аргануудые, эрдэм ухаанай туйлалтануудые, Эхэ оронойнгоо ба гадаадын түрүү дүй дүршэлые проектнүүдтэ бүри үргэнөөр хэрэглэхэ, тиин хүсэ багаар гаргаад, элбэг баян ургаса абахын тула шухала арга боломжонуудые баригдаһан системэнүүдээр хангаха ябадал туйлаха.

Мелиоративна барилганuудые хүтэлбэрилгын хэрэг улам һайжаруулха, ажахын хүтэлбэриин зургаануудые үйлэдбэридэ дүтэлүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэриие бүри габшагай болгохо, тэрэшэлэн барилгын түсэбүүдые дүүргэлгын, технико-экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулгын түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ зорилгоор үлүү эмхинүүдые болюулха хэмжээнүүдые тодорхойлон хараалхыень СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ даалгагдаа. Барилгын эмхинүүдые томодхохо шухала.

Мелиоративна барилганuудые газар элдүүрилэн ашаглалгын хэмжээнүүдтэй нягта холбоотойгоор эрхилхэ, барилгын хүдэлмэри дүүргэлгын, ургамалнуудай таригдаха газар ашаглалгын хоорондо забһар алгасал гаргахагүй, мелиорацида зорюулан табигдаһан мүнгэ зөөри бүри ехэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ шухала арга нүхэсэл болоно гэжэ тэрэниие тоолохо эрилтэ КПСС-эй ЦК Хүдөө ажахын министерствын. эдэнэй нютагуудтахи зургаануудай урда, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй урда табиба. Газарта мелиораци хэхэ, тэрэниие хүдөө ажахын талаарнь хэрэглэхэ хүдэлмэри үргэлжэ дээрэнь нягта холбоотойгоор бэелүүлхын тула шухала мүнгэ зөөри хараалхыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаа.

Уһалагдадаг ба хатаагдаһан газарай гектар бүхэниие бүри ехэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхыень, энэнэй тулада эмхидхэлэй ба агротехническэ хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлхыень, мелиораци хэгдэһэн газарнуудһаа үндэр ургаса абалгын түлөө колхозуудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министрствэдэ, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, нютагай Соведүүдэй зургаануудта, хүдөө ажахын ба уһанай ажахын эмхинүүдтэ дурадхагдаба.

Уһанай ажахын барилганuудта шухала үйлэдбэриин баазын байшангуудые барижа дүүргэхэ, ашаглалгада оруулха хэмжээнүүдые абахыень, промышленна предприятинуудай нэмэлтэ хүсэ бүрин ашаглаха ябадал хангахыень СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствые, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдые КПСС-эй ЦК уялгалба.

Газарта мелиораци хэхэ подрядна хүдэлмэриин тогтоогдомол түсэбүүдые 1973 ондо заатагүй дүүргэхын тула нэмэлтэ хэмжээ хараалан бэелүүлхыень СССР-эй Энергетикын ба электрофикациин министерствэдэ, СССР-эй Промышленна барилгын министерствэдэ, СССР-эй Хүдөөгэй барилгын министерствэдэ, СССР-эй Хүндэ индустриин предприятинуудай барилгын министерствэдэ, СССР-эй Барилгын министерствэдэ дурадхагдаа.

Уһанай ажахын эмхинүүдэй хүдэлмэри бүри һайнаар хинахыень, партиин XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй табиһан зорилгонуудые дүүргэлгэдэ коллективүүдые элсүүлэн жагсаахын тула ябуулагдадаг эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри улам һайжаруулхыень, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй шухала үүсхэлнүүдые бүхы аргаар дэмжэхэ ба дэлгэрүүлхыень, түсэбүүд болон уялгануудые болзорһоо урид дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэлгын хэрэг улам һайжаруулхыень союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд, обкомууд. горкомууд ба райкомуудта даалгагдаа.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАНАБДИ

Хониной тарган мяхаар, торголиг нооһоор баян Зэдэ нютаг республикымнай томохон аймагуудай нэгэниинь мүн. Тус аймагай ажалшад хүдөө ажахын продукци гүрэндэ ехээр худалдадагаараа бүхы республика дотороо яһала мэдээжэ болонхой. Эдэнэр жэлһээ жэл бүри үхэр малайнгаа, хони хурьгадайнгаа тоое улам олошоруулжа байдаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Зэдын аймагай нютагуудта шэнэ фермэ, отаранuуд бүри олоор баригдажа байнхай. Талын дунда оршоһон һууриин, тосхонууд шэнэ түхэл маягтай болоно. Үргэн сайлуу үйлсэнүүдтэнь үндэр сагаан гэрнүүд жэрбын болоно. Шэнээр баригдаһан һургуули болон соёлой ордонууд городойхидол адли халуун ууралаар дулаасуулагдадаг.

Зэдын аймагай хүдөө ажалшадай түбхинэн орохо энэ олон байрын гэрнүүдые, һургуули болон соёлой ордонуудые, кошара, фермэнүүдые манай 589-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын барилгашад барина гээшэ. Түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэжэ, хүдөө ажалшадайнгаа эрилтые хангаха гэһэн шухалын шухала зорилго манай 589-дэхи колоннын хүдэлмэришэд урдаа табина. Булта барилгашаднай үдэр бүри улам эдэбхитэйгээр хүдэлхэ, халаан бүриин даабари үлүүлэн дүүргэхые эрмэлзэнэ. Олохон хүдэлмэришэднай абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадана. Бидэнэр жэлһээ жэл бүри ехэ барилга хэнэбди. Хэрбээ үнгэрһэн жэл соо 1 миллион 200 мянган түхэригэй барилга хэһэн һаа, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ 1 миллион 600 мянган түхэригтэ байрын гэрнүүдые, кошара, фермэнүүдые бариха гэжэ шиидэнхэйбди. Энэ ехэ хараа зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр манай барилгашад хүдэлжэ байна. Байгша оной долоон һара соо 1 миллион 50 мянган түхэригэй бирилга хэгдээ гэхэгү. али барилгашаднай даабаряа 13 процентээр үлүүлэн дүүргээ. Бидэнэр жэлэй эхинһээ хоёр бүлэ айлай орохо гурбан гэр ашаглалгада тушаагаад байнабди. Эдэ барилгануудыемнай гүрэнэй комисси тушаажа абахадаа, эрхим сэгнэлтэнүүдые үгөө һэн.

Александр Сергеевич Ковалёвой даадаг бригадын дархашуул «Октябрьский» совхозой һаалишадта 200 үнеэнэй багтаамжатай шэнэ фермэ бариһан юм. Һаядаа энэ фермэ ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана. Фермын барилга богони болзор соо, яһала һайн шанартайгаар хэгдэжэ байнхай. Александр Ковалёв—залуу хүн. Тиигэбэшье гартаа дүйтэй, ажал хүдэлмэри эмхидхэхэдээ бэрхэ даа. Тэрэнэй бригадада ехэнхидээ залуушуул хүдэлнэ. Эдэнэр барилга хэхэдээ, ахамад нүхэдэйнгөө хойно ороногүй. Уран бэрхээр барилга хэдэг, шуумар ажалша хүбүүд байһанаа үнэн сэхэ ажалаар харуулжа шадаа, хоёр бүлэ айлай орохо гэрэй барилгые 25—26 үдэр соо дүүргэдэг. Гэрэй торхые табихадаа, оройдоол 6—7 үдэр хэрэглэнэ. Дотор талын хүдэлмэри хээд, пеэшэн баряад, ажалшадай түбхинэн орохоор бэлэн болгоод үгэдэг заншалтай. Залуу барилгашадай бодхооһон гэрнүүд соо түбхинэн ороһон хүдөө ажалшад хододоо баяр баясхаланиие хүргэжэ байдаг. Энэмнай ямаршье комиссиин үгэһэн сэгнэлтэһээ һураггүй дээгүүр сэгнэлтэ болоно бшуу.

Александр Ковалёвой бригадын дархашуул шэнэ фермын барилгые зургаан һара соо хэхэ аад, 10 хоногоор урид ашаглалгада үгэхөөр шиидэнхэй. Энэ бригадын коллектив жэлэй эхинһээ социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Бригадын нэрэ соло Хүндэлэлэй самбарһаа буудаггүй. 589-дэхи колоннын Хүндэлэлэй дэбтэр соо эдэнэй нэрэ бэшэгдэнхэй.

Нимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд манай колоннодо яһала олон боложо байнхай. Бригадир Борис Григорьевич Кречетовэй нэрэ солые дурдангүй гарахаар бэшэ. Энэ хүмнай үниинһөөл хойшо Зэдын аймагай хүдөө нютагуудта барилга хэжэ, дүршэл шадабаритай болонхой. Тэрэнэй даадаг бригадын хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эдэнэр мүнөө аймагай түб Петропавловка һууринда баригдажа эхилһэн хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ училищиин корпус бодхооно.

Борис Григорьевич Кречетов олон жэлэй туршада эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлжэ, хүдөө ажалшадай түбхинэн орохо байрын гэрнүүдые, һургуулиин ба соёлой ордонуудые һайн шанартайгаар, түргэнөөр барижа байһанайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаһан юм. Борис Григорьевич Кречетов өөрынгөө мэргэжэлдэ хэдэн арбаад хүдэлмэришэдые һургаһан. Мүнөө бригадирнуудай тушаал даажа ябаһан Александр Лазерев, Владимир Васильев гэгшэд урдань Борис Гриорьевичтой суг хүдэлжэ, барилга хэхэ, ажалаа эмхидхэхэ «нюусануудыень» халан абаһан юм. Залуу хүдэлмэришэдэй даажа ябаһан бригаданuуд мүнөө даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсана.

Владимир Васильевай бригадын хүдэлмэришэд мүнөө аймагай түб Петропавловка һууринда баригдаһан больницын барилга дээрэ хүдэлнэ. Халуун ууралай ябаха соргонуудые, батарейнүүдые, агаар сэбэрлэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые тус байшан соо тодхожо байнхай. 120 үбшэнтэниие эмшэлхэ больницын барилгые байгша оной сентябрь һара соо дүүргээд, ашаглалгада тушааха гэһэн зорилго барилгашаднай урдаа табиһан. Шалыень шэрдэхэ, хананууды ень будаха, үбшэнтэниие эмшэлхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхохо эгээл харюусалгатай ажал үлөөд байна. Барилгашаднай энэ бүхы ажалаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, шэнэ больницын байшан саг болзортоо ашаглалгада тушааха бэзэ гээд һанагдана.

Манай барилгашад һайнаар хүдэлжэ, түсэб даабаряа дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэдэг. Энэ хүсэл зорилгоёо бэелүүлхэ болоходомнай, олон бэрхэшээлнүүд дайралдадаг. Бидэ барилгын материал заримдаа 110—120 километр газарһаа шэрэдэг байнабди. Тиихэдэ хирпиисэ аяар Улаан-Үдэһөө захюулжа асарнабди. Энэ бүгэдэ материал барилгын участок дээрэ хүргэтэр олохон бэрхэшээлнүүд дайралдадаг. Һүүлэй үедэ манай колоннын барилгашад материалаа өөһэдөө зөөлсэдэг болоһон юм. Энэ ехэ һайшаалтай гэжэ һанагдана. Автомашинанuудай жолоошод, барилгашад бэе бэеэ хүлеэлсэжэ, миин байхаяа болинхойнууд. Барилгашад һаадгүйгөөр, түргэнөөр байшан гэрнүүдые бодхооно.

Хэдэхэн жэлэй саанахана манай колоннын коллектив ехэ гээгдэлдэ ороһон байгаа. Энэ гээгдэлһээ гарахын тула ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ ушартай бологдоо. Бидэнэй дүршэл шадабаритай түрүү хүдэлмэришэдые бригадирнуудай тушаалда дэбжүүлээ һэмди. Тиигэхэдээ алдуу хээгүйбди. Дүршэл шадабаритай, үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд ажал зүбөөр эмхидхэжэ, халаан бүриин даабари дүүргэхэ гэһэн шанга эрилтэ хүн бүхэнэй урда табижа шададаг. Мүнөө манай колоннодо даабаряа дүүргэдэггүй бригада, хүдэлмэришэн гэжэ үгы шахуу болонхой. Байрын гэрнүүд, кошара, фермэнүүд түргэнөөр, һайн шанартайгаар баригдана.

Манай колоннын хүдэлмэришэд һүүлэй сагта томо комплексно барилганuудые хэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, аймагай түб Петропавловка һууринда хүдөө мэргэжэлтэдые — трактористнуудые, оньһон аргаар үнеэ һааха һаалишадые, хонишодые бэлдэхэ училищиин корпус барижа эхилээбди. Һуралсалай, хамтын байрын корпусууд нэгэ зэргэ баригдажа байна. Энэ барилгада 500 мянган түхэриг һомологдонхой. Байгша он соо 250 мянган түхэригтэ барилга хэгдэжэ, гол корпусуудайнь торхонууд дүүргэгдэхэ юм. Ерэхэ 1974 он соо училищиин байшан ашаглалгада үгтэхэ.

Барилгашаднай «Заречный» совхоздо 400 үнеэнэй фермэ барижа эхилээ. Тэжээл бэлдэхэ, шабааһа сэбэрлэхэ ажал сүм оньһожоруулагдаха юм. Тус совхозой түб һууринда 480 үхибүүдэй һураха һургуулиин, 200 хүнэй һууритай соёлой ордоной барилга хэгдэжэ байна. Эдэ ехэ барилганuуд колоннымнай түрүү барилгашадта найдагданхай.

Хүдөө барилгашадай ажал хүдэлмэри яһала оньһожоруулагдана. Ашаа үргэдэг кран, электро-харуулнууд, бетоной холисо бэлдэдэг түхеэрэлгэнүүд барилгашадай ажалые яһала хүнгэдхэнэ. Эдэ бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэн хүдэлмэришэд ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлажа, олоной магтаал һайшаалда хүртэнэ.

Жэлэй эхинһээ Б. Г. Кречетов, А. С. Ковалёв, П. Ф. Аксентьев гэгшэдэй даадаг бригаданuудай коллективүүд социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Бэшэшье олон хүдэлмэришэднай амжалтатай һайнаар хүдэлнэ. Долоо һарын даабариин дүүргэлтые хараад үзэхэдэ, барилгашаднай юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлэй даабари болзорһоо урид декабриин 20-до дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур хоёр бүлэ айлай орохо нэгэ гэр ашаглалгада үгэхэ гэһэн социалис уялгаяа дүүргэхээр хэбэртэй. Нэгэдэхи кварталай дүнгөөр бидэ «Бурятцелинстрой» трестын дамжуулгын Улаан туг абаа һэмди. Хоёрдохи квартал соо Хурамхаанай барилгашад бидэниие ахижа гараа. Манай барилгашад гурбадахи квартал соо бүри эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, социалис мүрысөөндэ илаха гэһэн зорилго урдаа табяа.

Ю. ХУНДАНОВ,
«Бурятцелинстрой» трестын 589-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын начальник.

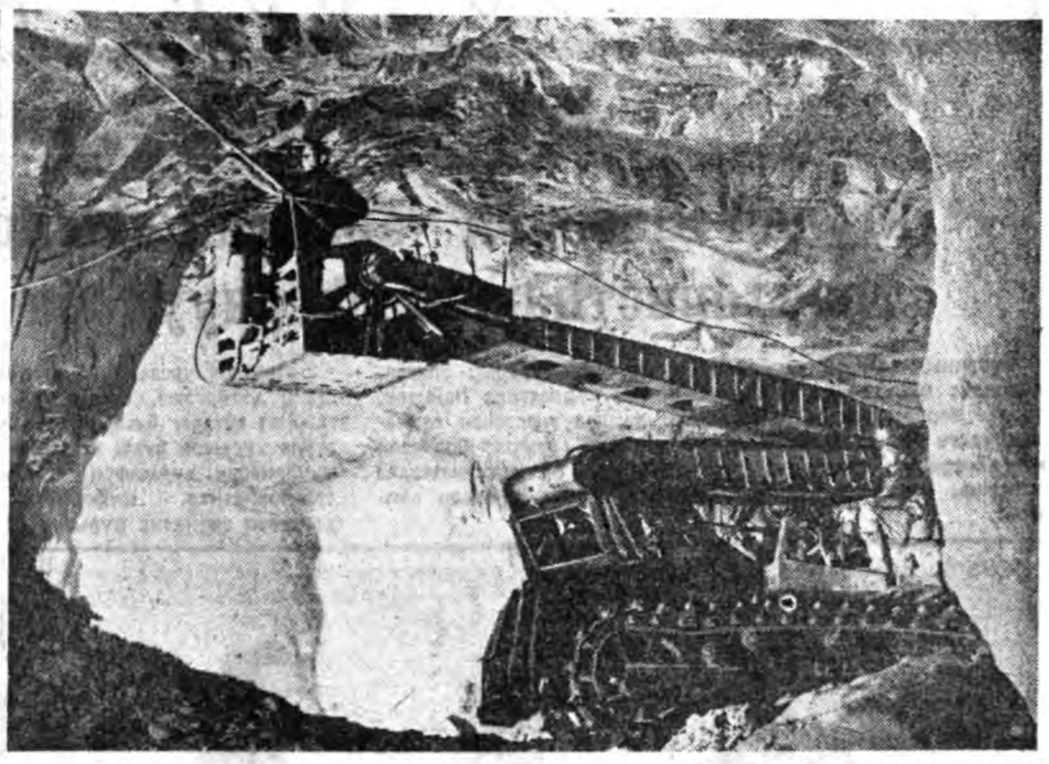

ҮНГЭТЭ РУДАГАЙ НӨӨСЭ

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй турша соо Советскэ Союзда үнгэтэ ба хоморой шухаг металлнуудые үйлэдбэрилэн абалга — 1,4 дахин, тэрэ тоодо зэд хайлуулан абалга 35—40 процентээр дээшэлхэ байна. Манай орон дотор зэдэй ба полиметаллическа рудагаар баян Казахай ССР-эй Джезказганска — горно-металлургическа комбинат энэ зорилго бэелүүлгэдэ ехэ туһа нэмэри хэнэ. Түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр комбинадай хүсэн 1,5 шахуу дахин ургаха юм.

Джезказгандахи бассейнэй уурхайнууд руда малтан абалгын шэнэ технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, ашагта малтамал абалгын үйлэдбэриие бүхы дээрэнь оньһожоруулха лаборатори.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Джезказганска горно-шанаржуулгын комбинадай 55-дахи шахтын дээдэ талыень бэхилхэ түхеэрэлгэ; тус комбинадай Хойто уурхайда нээмэл аргаар зэдэй руда малтан абалга.

АПН-эй фото.

Коммунист тухай хөөрөө

ВЕТЕРАН— АЖАЛАЙ ЖАГСААЛД

ҮНДЭР ААД. үдхэнөөр ургаһан ногоо гар хажуур хюурдхюурд байса унагаана. Нэгэл янзаар хажуураа һэжэн ябахада элдэб бодолнууд толгой соо түрэдэг. Гэнтэ залуу наһанайш һайхан үдэрнүүд һанагдан, ехэ түргэнөөр эсэшэдэг болоһоноо ойлгохош. Теэд үнгэрһэн жэлнүүд бусахагүй. Гансал һанал бодол соо нюугдан, үе-үе болоод лэ, зүрхэндэшни шэмшэрнэ...

1923 он. Арбан табатайхан Дылык-Доржо Жигмитов комсомолдо ороо һэн. Дэлхэйе шэнэлэн ерэһэн Агууехэ Октябриин хүсэтэ дүлэн дуулим Буряадай тала дайдые гэрэлтүүлэн, олон зуун жэл соо тогтоһон байдалые хубилгаа. Нютагайхидайнгаа дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри ябуулха даабаритай комсомолец Жигмитов иишэ тиишээ гүйлгэдэг һэн.

1928 ондо хүдөө ажахын коммуна тогтожо, Дылык-Доржо түрүүлэн орогшодой тоодо бэлэй...

Дылык-Доржо Николаевич амарна. Тамхинай утаан һулахан һэбшээндэ туугдан тунана.

Мүнөө Дылык-Доржо Николаевич луговод болонхой. 1960 ондо 127 гектар болохо Таряатын сабшалан дээрэ һархээнэ (люцернэ) ургуулдаг болоо һэн. Түрүүшээр ургаса тиимэшье һайн байгаагүй. Гэбэшье гектарай хори-гушан центнер гэхэ гү, али бүхы дээрээ хоёр-гурба мянган центнер үбһэн абтаад лэ байдаг һэн ааб даа.

Мүнөө жэлдэ нүхэр Жигмитов 6350 центнер ногоо сенаж болгохоор абахаб гэһэн социалис уялгатай байгаа. Теэд мүнөө түрүүшын мэдээнэй ёһоор болоходо, тэрэ хэлээшэнь холо үлүүлхэ янзатай.

Юундэб гэхэдэ, 6—7 гектар газарһаа 62 тонно ногоон сенажда ороод байна бшуу. Социалис уялгань хоёр зуугаад процент дүүргэгдэхэ зэргэтэй болоно гээшэ.

Дылык-Доржо Николаевич жаран табатай болоошье һаа, үшөөл хүнгэн зандаа. Бушэмэгөөршье, үндэрөөршье ургаһан ногоотой сабшалангаа харахадаа, сэдьхэлдэнь баярай тэмдэг заатагүй түрэһэн байха. Нютагтаа түрөөд, эндээ бүхы наһаяа үнгэргэһэн хүндэ энээнһээ ехэ ямар баяр байха бэлэйб.

Хажуур хюур-хюурд гэнэ. Бодолнууд баһал өөрынгөө дүнгөөр бүрндэнэ...

1928 ондо Дылык-доржо партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаа һэн. 1931 ондо бодото гэшүүн боложо, дүшэн хоёр жэл соо партийна билет зүрхэнэйнгөө үмэнэ хадагалһаар ябана.

—Энэ табяад жэл соо муу хүдэлөө гэжэ нэгэтэшье зэмэлүүлээгүйб даа,—гээд, Дылык-Доржо Николаевич омогорхон һанадаг.

1932—1933 онуудта Дээдэ-Үдэдэ райколхоз нэгэдэлэй инструктораар хүдэлөө. Удаань 1931 ондо Дабаатын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ ябаа. Коллективизациин түлэг ябажа байһан орёо хүндэ жэлнү...

Дылык-Доржо Никола... нэгэ мүрөө тууһаар туужа... һаад һөөргөө бусана...

Дайнай болотор «СССР»... хозой түрүүлэгшээр хү... һэн. Хүшэр хүндэ, зүгөөр... то мартагдашагүй жэлнү...

Колхоз багахан байгаа... дөө ажахын техникэшье... морин анзаһан гол зэмсэг... гаа бэлэй. Хамаг юумэн... гараар хэгдэхэ. Теэд энэ... ерээд байһан жаргалта ажа... далай үндэһэн тэндэһээл... тай ха юм.

1940—1941 онуудта «Ул... Эрхирик» гэжэ томодхогд... колхозой партийна эхин... ганизациин секретаряар хү... жэ байтараа, сэрэгтэ тат...

Даурида алба хэжэ, 1... оной намар япон ээрхэ... лимтарагшадые бута сохи... һэн. 1946 ондо нютагаа... сажа ерэһээр лэ, 15—16... тар газарта саад тарижа... баад жэл соо амжалтатай... хүдэлөө юм. Һүүлдэнь... ажал хээ. Мүнөө пенсидэ... ранхайшье һаа, луговод.

Наһатай болоходоо һург... һударайнгаа бага байһые... гоо һэн. Теэд залуудаа һ... ха забда огто байгаагүй. С... эрхэ байдал тиимэ байгаа... даа. Коммунист хүн г... хаанашье ябаа һаа, һай... хүдэлхэ, түрүү зэргэдэ я... саха уялгатай бшуу...

Мүнөө олоп жэлдэ х... ажалайм дүн одоол хараг... гэжэ Дылык-Доржо Нико... вич ойлгожо ябадаг һэн. ... раншьегүй ялалай даа! Г... энэ жэлдэ гектар бүхэнд... центнер минеральна үтэгжү... гэ оруулагдаһан. мелиора... ехэхэн хүдэлмэри хэгдэһэ...

Дылык-Доржо Никола... ганса хүбүүтэй. Тэрэнь а... заводой слесарь юм. Аша б... ганиинь 1-дэхи класс дүү... Борис хүбүүниинь мүнөө... водһоо эльгээгдэжэ, Т... тын звенодо морин косил... үбһэ сабшажа ябана.

Таряатада ногоон һай... ургаа гэжэ дуулахадаа. э... рэгэйхид: «Борис баабай б... наһан соогоо гэхээр Таря... сабшалан дээрэ хүдэлһэ... гээшэ. Тэндэһээ һайн ург... гарахань гайхалгүй»,—г... хэ. Теэд Жигмитовэй хэһэ... ажал. тэрэнэй оролдосо эл... юм даа.

Бүхы наһан соогоо х... лөөд, гэнтэ пенсидэ гар... ажалгүй болошоходо ехэ... дэ юм гэлсэгшэ. Нээрээ... мэрхүүл гээшэ ха. Дылык-Д... жо Николаевич энэ даажа... һан газараа һаяар орхих... янзатай. Таряатынгаа са... лангые үшөөл олохон жэл... уһалха, үтэгжүүлхэ, тии... бүри үндэр ургаса абажа... хаар шиидэнхэй.

Сенажда орохо нойтон... хээнэ тээһэн машинануу... бажал байна. Пенсидэ гар... үндэр наһа наһалаашье... ажалайнгаа жагсаалда яба... энэ үнинэй коммунист Ды... Доржо Николаевич Жигмит... хүдэлмэриин дүн элиржэ б... на.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
Загарайн аймаг.

А. Н. Косыгин Фам Ван Донгтой хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Ханойдоо бусажа ябаха замдаа Москвада бууһан ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй правительствын Премьер-Министр Фам Ван Донгтой августын 13-да хөөрэлдөө.

А. Н. Косыгин Фам Ван Донг хоёрой хоорондо хани, халуун хөөрэлдөөн боложо, КПСС ПТВ хоёрой, Советскэ Союзай ба Вьетнамай Демократическа Республикын хоорондоо аха дүү ёһоор һаналаа нэгэдэлгын, хани барисаата харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Вьетнамай Демократическа Республикын, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын баримталдаг, Парижай хэлсээе бүхы талынхидай сэхэ шууд дүүргэхэ, Индохитадай арадуудай өөһэдынгөө хуби заяа өөһэдөө шиидхэхэ эрхыень бүрин хүндэлхэ эрилтэ табидаг хараа бодолые дэмжэхэ хэрэгтэ социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэхи уулзалгын удха шанартай гэжэ онсо тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо О. Б. Рахманин, ДРВ-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Во Тхук Донг гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадаба.

Николаевска таряашадай амжалта

Николаевска областиин ажалшад газар тарялангай продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилэн абаха ба бэлэдхэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, 1973 ондо һайн ургаса хангажа, гүрэндөө ороoho таряа худалдаха арадай ажахынгаа түсэб дүүргэв.

Обалстиин колхозууд болон совхозуудһаа 1032 мянган тонно ороoho таряан бэлэдхэлэй пунктнуудта оробо. 601 мянган тонно түсэбэй орондо 950 мянган тонно шэнииcэ худалдагдаа. Тэрэшэлэн хара таряа, ороoһото-бобово ба тэжээлэй ургамалнуудые худалдаха түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Энэ область иимэ ехэ хэмжээтэй ороoho таряа анха түрүүшынхеэ гүрэндэ тушаагаа. Түсэбһөө гадуур ороoho худалдажа үргэлжэлһөөр.

Областиин колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, партийна, Соведүүдэй ба хүдөө ажахын зургаанууд хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэреэ түгэсхэхэ, гүрэндэ кукуруза болон бусад оройн ургамалнуудые худалдаха, тэжээл бэлдэхэ түсэбүүдээ дүүргэхэ, малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхын тула оролдолго хүсэлэлгэ гаргажа байна.

(ТАСС).

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

ЛИТВА:

ШЭНЭ ҺУДАҺАН-ПРИБОРНУУДЫЕ БИИ БОЛГОБО

Литвагай наукануудай академиин физикын институт тон нарин юумэ хэмжэхэ шадалтай шэнэ зүйлнүүдые-кристаллнуудые бии болгобо. Суранзата поли хэмжэхэ. мүн иимэрхүү нарин юумэ шалгажа шадаха байна.

Энергетикэ, электронико, машина бүтээлгэ болон бусад эрдэм техникын һалбаринуудта хэрэглэгдэхэ тон олон янзын приборнуудые энээнэй үндэһөөр бии болгожо болохо юм.

(ТАСС-ай корр.).
Вильнюс.

БЕЛОРУССИ:

ТАРЯА ХАДАЛГЫН ҺҮҮЛЭЭР ТАРИЛГА ХЭГДЭНЭ

Ороoһото ургамалнуудые хуряажа абаһанай һүүлээр Белоруссиин полинууд дээрэ сеялкэнүүд гараба.

Ургаса хуряалгын һүүлээр механизаторнууд плугтай, катогтой, борнойтой агрегадуудаар газарай хүрьһэ элдүүрилнэ. полинуудые һайнаар үтэгжүүлнэ. Ажахынуудта олон янзын ургамалнууд, тэрэ тоодо люпин, обёос, вика гэжэ ногооной холисо, кукуруза, наран сэсэг, турнепс гэдэгүүд бии.

Нёдондонойхидо орходоо һураггүй ехэ газар 40 мянган гектарта намарай тарилга хэхээр таһалагданхай. Энээнэй ашаар үбһэ тэжээлдэ ехэ нэмэри болохо байна.

(ТАСС-ай корр.).
Минск.

РСФСР:

КОЛХОЗНИГУУД АРТИСТНАРТАЙ ХАРИЛСААТАЙ

«Красная звезда» гэжэ колхоз Рязаниин областьһоо холуур суутай болонхой. Энэ колхоз гансахан лэ хүгжэнги ажахыгаараа суурхадаг бэшэ, мүн соёл болбосоролой баян байдалаараа суутай болонхой юм.

Ока мүрэн шадархи һууринда библиотекэ бии болгохо, Рязань шадархи нютагуудтахи түрүүшын клубуудай нэгэнэй ендэртэ хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые олохо хэрэгтэнь туһалха гүйлтатайгаар үшөө 1918 ондо Кораблино гэжэ һууринай таряашад Надежда Константиновна Крупскаяда хандаһан юм.

Кораблино гэжэ һууринда мүнөө спортивно заалтай, мастерскойтой тон эрхим һургуули бии болонхой. Музей, үхибүүдэй эмхи зургаанууд. ажаһуудалай эрилтэ хангадаг түб бии юм. Область дотороо эгээл томо соёлой байшан баригдажа байна.

Энэ һууринайхид ...гжэм дуу, хатар наада... бултадаа дуратайнууд ... Эгээл нимэһээ колхо... ажалшад Рязаниин гүр... ород арадай хоорой арт... нууд хоёрой хоорондо ха... халуун харилсаан тогтоо... Эдэ коллективүүд творче... хани харилсаан тухай до... вор баталанхай. Жэшээ... Кораблинодо колхозой а... дай хоор байгуулха г... шиидхэбэ. Артистнууд ... таршадые шефтээ абаа... Соёлой шэнэ байшанда ... кэмэй библиотекэ бай... лагдаха юм.

(ТАСС-ай корр.).
Рязань.

УЗБЕКИСТАН.

ХЛОПЧАТНИГТАЙ ХАМТА СОРГО ГЭЖЭ УРГАМАЛ ТАРИНА

Самаркандын области... полинууд дээрэ хлопчат... тай зэргэлээд сорго гэдэг у... гамал түрүүшынхеэ тари... ба. Ороoһото энэ ургама... баян ургаса эдеэшэбэ. Ме... хахад үндэртэй эшэнүүдта... хүндэ гэгшын дүүрэн ор... һотой буурсагууд ург... хай найгажа байна. ... гэ гектар газар дэ... 75 мянган ургамал гар... хай — үдхэн шэнгэни... эгээл зохид даа. Эндэхи ме... ханизаторнууд гектар бүр... һөө зуун центнер таряа ху... ряахаар хараалнад.

Энэ тарянай ургаса ... руунһалха агротехникэ ... хёогдонхой. Тэрэнь Узбе... кистанай бүхы ажахынууд... эльгээгдэхээр хараалагда...

(ТАСС-ай корр.).
Самаркандын область.

„СИБИРИИН ТҮҮХЭ“

СИБИРИИН ТҮҮХЭШЭДЭЙ ЕХЭ БҮТЭЭЛ

Сибирь хадаа Октябриин революциһаа урид хаанта засагай сүлэлгын газар, харанхы мунхаг байдалтай хизаар байһан юм. Агууехэ Октябриин социалис революци энэ хизаарые «нойрһоонь» һэргээгээ бэлэй. Түүхын тон богони болзор соо Совет ороной Зүүн зүгтэ социалис, коммунис общество байгуулгын бата бэхи бааза болотороо Сибирь хүгжэн һалбараа. Ушар тиимэһээ Сибириин хүгжэлтын түүхэ манай ороной, мүн хилын саанахи эрдэмтэдые ехээр һонирхуулна бшуу.

Сибириин эрдэмтэ түүхэшэд һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн монографинуудые хэблэн гаргаа. Буряад, яхад, хальмаг, хакас болон Хойто зүгэй арадуудай хүгжэлтын түүхэ тухай зохёол бүтээлнүүд барлагдан гаргагдаһан луунуудые малтажа, шэнжэлэлгэнүүдые хэхэдэ, тэндэ ажаһуудаг арад зоной түүхые тодорхойлһон һонирхолтой олон зүйл олдоо. Тиихэдэ Сибириин арадуудай үндэр дээдэ хүгжэлтын шатада байһые тэдэнь гэршэлнэ.

Тэрэшэлэн Сибириин арадуудай хэдэн зуун жэл соо бии болгоһон соёл культурын баялиг мүн сараагүйгөөр үгы болоогүй, харин манай мүнөө үеын соёл культурада нэмэри боложо үгөө. Тиихэлээрэ Сибириин арадуудай түүхэ бата бэхи үндэһэ һууритай гэжэ тодорхойлогдобо.

Азиин хойто зүгтэхи арадуудай эртын түүхэ «Сибириин түүхын» нэгэдэхи боти соо дэлгэрэнгыгээр харуулагдаба. 200 мянган жэлэй туршада Сибириин арадуудай соёл турын байдал бүхы талаһаа, үргэнөөр харуулагдаба. Сибириин гэгээрэл, техническэ дэбжэлтэ, медицинэ, литературын хүгжэлтэ, театральна искусство, архитектура тухай баян материалнуудтай уншагшад танилсаха байна.

Россин капитализмда Сибириин ямар һуури эзэлдэг байһан тухай түүхэ шэнжэлэгшэд тодорхойгоор бэшэбэ. Литературада энэ асуудал ондо ондоогоор тайлбарилагдадаг байһан юм. Сибирь хадаа Европейскэ Россин политическэ ба экономическа колони байгаа гэжэ зарим эрдэмтэд тоолодог байһан. Сибирь гансал экономическа талаараа колони байгаа гэжэ нүгөөдүүлынь заадаг. Сибириин арадууд хаанта засагай зугһөө экономическа, мүн национальна дарлалта доро байһан юм гэ- Сибириин большевигүүд засагаа сүм гартаа абахын түлөө тэмсэһэн байна. Ушар юуб гэхэдэ, революционно хүдэлөөнэй үедэ Сибириин большевигүүд ба меньшевигүүд нэгэ организацида нэгэдээд, Сибириин арадуудые социалис революциин илалтада асархабди гэжэ тоолодог байгаа. Зүгөөр меньшевигүүдтэ эсэргүү тэмсэл амжалтатайгаар түгэсэжэ, большевигүүд Сибирьтэхи засаг түрые гартаа абаа һэн.

Тиимэ болохолоороо, Сибирьтэ социалис революци хуулита ёһоор илан мандаһан байна бшуу. 1918 оной хабар Сибириин бүхы тала дайдада совет засаг илан мандаа. Соведүүдтэ эсэргүүгээр тэмсэн бодоһон чехословак корпус, мүн империалис оронуудай добтолгоһоо уламжалан, Сибирьтэхи социалис байгуулалта жэл хахадаар хойшо татагдаһан.

Ангиин хатуу тэмсэл, сагаантанай харата ябуулгын үргэлжэлүүлэгдэжэ байһан тула Совет засагай онсо органууд—Сибревком, ВПК(б)-гэй ЦК-гай Сиббюро 1925 он болотор ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлхэ баатай болоо һэн.

Эдэ жэлнүүдтэ Сибирьтэ национальна, гүрэн түрын байгуулалтын үндэһэн һуури байгуулагдаа бэлэй. Сибириин үндэһэн арад (яхад, хальмаг, хакас, алтайец болон бусад) Агууехэ Октябриин революциин, ород болон аха дүү бусад арадуудай ашаар капитализмын хүгжэлтын замые алад гараад, социализм байгуулха аргатай болоо.

Сибирине индустриализацилга тухай асуудал «Сибириин түүхэ» дотор үргэнөөр харуулагдаа.

Совет Сибириин түүхын удаадахи 30 жэл табадахи боти соо харуулагдаба.

Коммунис парти, совет гүрэн, совет арад бүхы хүсэеэ социалис общество байгуулха ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулаа. Социализмын материально-техническэ үндэһые бэхижүүлхэ, арад зоной ажабайдал һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдээ.

Дайнай урдахи жэлнүүдтэ Сибириин экономико һайжаруулһан, оборонно промышленностиин үндэһэн һуури эндэ байгуулһан ушар Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуусхэ дайнай илалта туйлахада, хэлэшэгүй ехэ удха шанартай байгаа. Совет арад энэ дайнай бэрхэшээлнүүдые нэрэтэй түрэтэйгөөр дабажа гараа. Эндэ сибирягуудай хубита тон ехэ байгаа. 1942 ондо, жэшээлхэдэ, бүхы совет ороной хайлуулдаг булад ба прокадай дүрбэнэй нэгэ хубиие, шэрэмэй гурбанай нэгэ хубиие хайлуулдаг, шулуу нүүрһэнэй хахадынь малтан абадаг болоод байба.

1965 ондо Сибирь таниггдахаяа болитороо хүгжөө. 1940 онтой сасуулбал, промышленностиин үйлэдбэрилһэн бүхы продукци Баруун Сибирьтэ — 14 дахин, Зүүн Сибирьтэ — 9,5 дахин, Алас-Дурнада — 6,5 дахин ургаа. Электрын элшэ хүсэн 1937 онойхитой жэшэбэл, 44 дахин нэмээ. Ашагта малтамалнууд ехээр олдоно. Индустриальна томо комплекснууд бодхоогдоно. Газар тарялан хоёр дахин үргэдөө, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ хэдэн дахин дээшэлээ.

Сибириин түүхэ тухай иимэ томо зохёол хэблэн гаргаһан ушар — түүхын эрдэмэй талаар ехэ амжалта болоно. 5 ботито «Сибириин түүхэ» эрдэмтэдэй, уншагшадай дунда үндэрөөр сэгнэгдэжэ, һайнаар угтагдаа. Буряадай АССР-эй эрдэмтэд энэ зохёолые СССР-эй Гүрэнэй шанда зууршалха гэһэн һанамжые халуунаар дэмжэнэ.

байна. Эрхүү, Томск болон бусад хотонууд тухай тусхай шэнжэлгэнүүд хэблэгдэнхэй. Археологууд, этнографууд, литература шэнжэлэгшэд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Эдэ бүхы ехэ хүдэлмэриин ашаар СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин түүхын, филологиин, философиин институдай коллектив, түбэй түүхэшэд болон Сибириин бусад хотонуудай түүхэшэдтэй хамта табан ботиһоо бүридэһэн «Сибириин түүхэ» хэблэн гаргаба. Тус зохёол дотор Сибириин эртэ урда сагай түүхэ, мүнөөдэрэй байдал харуулагдаһан байна.

Монографиин нэгэдэхи боти «Эртэ урда сагай Сибирь» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Энэ асуудал шэнжэлэгшэдэй анхарал татаһаар үнинэй юм. Имагтая Октябриин революциин хойто тээхи үе саг соо марксис үндэһөөр түүхэтэ бодото шэнжэлэлгэ хэгдээ.

Сибириин арадуудай түүхэ өөрын онсо маяг шэнжэтэй, гүн удхатай, тэрэшэлэн дэлхэйн соёл культурын хүгжэлтэдэ горитой хубитаяа оруулһан байна гэжэ шэнжэлэлгэнүүдэй ашаар элирүүлэгдээ. Энээнһээ урид бүхы арадууд түүхэтэ удха шанартай, түүхэтэ удха шанаргүй гэдэг бүлэгүүд боложо хубаардаг һэн. Түүхэтэ удха шанаргүй гэжэ тоологдодог Сибириин арад үни удаан сагай, орёо зам дабажа гараһан юм. Сибириин арад зон бүлэг бүлэгөөрөө уг гарбалайнгаа һулаһа дамжан ажаһуудаг байһанаа гүрэн түрэ болотороо хүгжэхэ хуби заяатай байгаа гээшэ. Тэдэнэр өөрын онсо ажабайдалтай һэн. Жэшээлхэдэ, Зүүн Сибириин, Яхадай газар дээрэ ажаһуугшад ан гүрөөһэ, загаһа агнаад ажаһуудаг байгаа. Харин тиихэдэ Алтайн, Енисейн, Байгал шадар ажаһуугшад эртэ урда сагһаа хойшо мал үсхэбэрилдэг, газар ажал эрхилдэг һэн. Амар мүрэнэй эрьеэр, Алас-Дурна зүгтэхи арад зон үни хада газар элдүүрилдэг байһан юм гээд шэнжэлэлгэнүүд элирүүлээ.

Сибириин арадууд үйлэдбэриингээ хүсэнүүдые хүгжөөжэ эхилһээр үнинэй. Гэхэтэй хамта тэдэнэр искусствын, уран һайханай талаар баян намтартай юм.

Сибириин эртэ урда сагай хүнүүд хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын замаар адли тэгшэ ябалсажа гараа. Дунда Азиин, Зүүн Европын арадуудтай нягта харилсаа холбоо байгуулдаг бэлэй. Сибириин арадууд барилга хэхэдээ, Европын, Дунда Азиин барилгашадай техническэ онол аргануудые хэрэглэдэг байгаа.

Түмэр хэрэглэжэ, металлурги хүгжөөһэнэй ашаар Сибириин арадуудай үйлэдбэриин хүсэнүүд хүгжэжэ эхилээ. Лено мүрэнэй эрьедэхи, Пазарыкска хүһөө шу- культурын хүгжэлтэ тон тодорхойгоор, дүүрэнээр эндэ үгтөө.

Сибириин арадуудай ород гүрэндэ нэгэдэн ороһон ушар тэрэнэй түүхэдэ туйлай ехэ удха шанартай байба. Энэнь «Сибириин түүхын» хоёрдохи боти соо харуулагдана. Литература болон архивна ехэ материалнуудые үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар феодальна Россин бүридэлдэ ороһон арадуудай социально-экономическа, политическэ хүгжэлтэ эндэ харагдана.

Сибириин газар элдүүрилэн, ургаса таряа ород арадай хуряадаг болоһон тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэгдээ. Тэрэнэй эрэлхэг зоримгой ажалай хүсөөр XVII зуун жэлэй эсэстэ ороохо таряагаар өөрыгөө хангаха аргатай болоо бэлэй. Хүдөө ажахын хүгжэлтые хаража үзэхэдөө, тус зохёолой авторнууд хахалагдаһан газарай ургалта, тэрэнэй хубаарилга, таряанай гараса гэхэ мэтэ асуудалнуудые дүүрэнээр харуулаа.

Сибирьтэ промышленностиин хүгжэлтэ түүхын ехэ материал дээрэ үндэһэлэгдэн үгтэбэ. Авторнууд ашагта малтамалай, металлургическа промышленностиин хүгжэлтэдэ нилээд ехэ анхарал хандуулжа, ороной экономикодо тэрэнэй ямар үүргэ дүүргэһые тодорхойлбо. Гэхэтэй хамта, промышленностиин хүгжэхэтэй адли хүдэлмэришэн анги бии боложо, капитализмын үйлэдбэриин тогтоһон тухай бэшэгдээ.

Ураалай промышленна болон худалдаа наймаанай түбүүд тухай, хото городуудай хүгжэлтэ тухай асуудал «Сибириин түүхэ» соо нилээд ехэ һуури эзэлнэ. Тюмень, Тобольск, Томск, Енисейск, Илимск, Эрхүү, Якутск, Нерчинск болон бусад хото городууд үшөө XVII зуун жэлдэ Сибириин худалдаа наймаанай, промышленна томо түбүүд болоо юм.

«Сибириин түүхэ» дотор энэ хизаарай үндэһэн арад зон ород арадай нүлөөн доро хүгжэлтын түргэн замда гараа гэжэ хэлэгдэнэ. Тиихэдээ ород арад, Сибириин үндэһэн арадуудтай нүхэсэжэ, дарладаг ангида эсэргүүгээр хамта тэмсэдэг тухайнь авторнууд үнэншэмөөр харуулжа шадаа гээд тэмдэглэхэ шухала. Хаанта засагай колониальна политика эрид шүүмжэлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта, Сибириин Центральна болон нютагай засагай элдэб органууд тухай олон материал һайнаар согсологдожо үгтөө. Россин хаанта засагай бюрократическа аппарадай нэгэ хубинь Сибирьтэ байгаа юм гэжэ авторнууд заана. Тэрэшэлэн Сибириин арадуудай ангиин тэмсэл, тэрэнэй онсо зүйл, дэлисэ, түхэл маяг харуулагдаа. XVI зуун жэлэй эсэсһээ XIX зуун жэлэй хоёрдохи хахад болотор Сибириин соёл кульжэ «Сибириин түүхын» гурбадахи боти соо тодоор бэшээтэй байна. Энэ һанамжань тон олон бодото материалнууд дээрэ харуулагдана. Сибириин түүхэ Европейскэ түүхэтэй нэгэ адли гол шэглэлтэй байгаа. Сибирь, 1861 оной реформын һүүлээр, бүхы Россидал адляар, капиталис хүгжэлтын замда ороо, тиихэдэ XX зуун жэлэй капиталис хүгжэлтэ Сибирьтэ нэгэ онсо шэнжэтэй байһан. Ушар юуб гэхэдэ, Сибириин үндэһэн арад зон ажахын капиталис хүгжэлтэдэ хабаадалсажа эхилээ бшуу. Буряад, яхад, хакас арадууд ажахыгаа капиталис онол аргаар эрхилжэ байбашье, тэндэнь 1917 он болотор патриархально-феодальна харилсаан гол түлэб байдаг һэн. «Сибириин түүхын» авторнууд ажалшадые дарладаг, мүлжэдэг онол арга тухай, Сибирьтэхи ангиин тэмсэл тухай үргэнөөр бэшээ. Ажалшан арад зон хаанта засагай мүлжэлгэдэ ородог, харин Сибириин үндэһэн арад капиталистнууд, нюдарган баяшуулай зугһөө дарлалтада ородог байгаа. Ушар тиимэһээ хото городууд болон хүдөө нютагуудай хүдэлмэришэдэй революционно хүдэлөөн капиталис мүлжэлгэдэ, хаанта засагта эсэргүү тэмсээ.

Сибирьтэхи революционно хүдэлөөн бүхэроссин хүдэлөөнтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдадаг бэлэй. Политическэ сүлэлгэ энэ холбооной нэгэ зам нээжэ үгэдэг байгаа. Революционно хүдэлөөн, политическэ сүлэлгэ тухай асуудалнууд «Сибириин түүхын» гурбадахи ботидо ехэ һуури эзэлнэ.

Сибириин экономическа хүгжэлтын онсо байһан ушарһаа, промышленна түбүүдэй холо холо оршодог байһан тула Сибирьтэхи революционно хүдэлөөн Россин түбэй районуудай революционно хүдэлөөнһөө һулашаг байһан. Зүгөөр энэ хүдэлөөн улам үргэдэжэ байһан юм. «Сибириин түүхын» һүүлшын хоёр боти совет засагай жэлнүүдтэ Сибирьтэ болоһон гайхамшаг хубилалтануудта зорюулагданхай.

Дүрбэдэхи боти соо Сибириин 20 жэлэй туршадахи хүгжэлтэдэ зорюулагдана. Сибирьтэ социализмын илалтын түлөө тэмсэлэй түүхэ эндэ бэшэгдээ. Сибириин хүгжэлтэ СССР-эй хүгжэлтэтэй нэгэ адляар дабшаа. Гэбэшье географическа, социально-экономическа, этнографическа болон бусадшье илгаануудынь энэ хизаарай хүгжэлтэдэ нүлөөлөө. Совет засаг тогтоохо сагынь унжагайраа, соёл культура, экономико һэргээн хүгжөөхэ хэрэг бага зэргэ хойнотоо.

Сибириин коммунистнууд социалис революци бэлдэхэ үедөө политическэ орёо байдалда ажал хүдэлмэреэ ябуулдаг һэн. В. И. Ленинэй заабарине үндэһэн болгон,

Д. ЛУБСАНОВ,
СССР-эй АН-эй Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай директор.

Е. ЗАЛКИНД,
тус институдай этнографи ба археологиин секторые даагша, түүхын эрдэмэй доктор, профессор.

Н. ШУЛУНОВ,
ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй доктор.

ЗЭДЫН АЙМАГТА

СТУДЕНТНЭР — БАРИЛГАШАД

Аймагай ажахынуудта студентнэрэй барилгашадай отрядууд ерээд хүдэлжэ эхилһээр нилээд үнинэй. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентнэрэй барилгын «Электрон» гэжэ отряд «Заречный» совхозой Боосын отделенидэ хүдэлнэ. Эндэ ерээдүйн 35 багшанар һүнэй блогой барилга дээрэ хүдэлдэг юм. Тэдэ мүнөө байрын гэрнүүдые, котельнэ, ажэлэй цех болон лабораториг барижа байнхай. Студентнэр ажалайнгаа гурбадахи семестртэ 45 мянган түхэриг й барилга хэхэ юм.

Тэдэ сүлөөтэй сагтаа уран һайханай номернуудые бэлдэжэ, нютагай зондо концерт, наада харуулна, һонирхолтой лекци уншана, спортын мүрысөөнүүдые үнгэргэнэ.

Тэрээнһээ гадна, студентнэр Боосын найман жэлэй һургуулиие шефтээ абанхай. Һургуулиин физическэ кабинедуудые һайнаар түхеэржэ, спортын талмай бэлдэхэ юм. Мүн студентнэр ганса бэе пенсионертэ ходо туһалжа байдаг.

ЭРХИМЛЭГШЭД ШАГНАГДАБА

Ажалдаа үндэр амжалта туйлаһан худалдаа наймаанай бүлэг хүдэлмэрилэгшэд урмашуулгын шангуудта хүртэбэ.

Аймагай түб тосхоной промышленна эд бараа худалдадаг магазинай коллектив социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, дамжуулгын Улаан тугта, 40 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө. Наймаалагшад М. Н. Елисеева, С. Н. Ахметдинова, М. Г. Панафидина, Г. П. Колмакова гэгшэдтэ шангууд барюулагдаба.

Булагай магазиниие даагша Екатерина Павлова, Петропавловка тосхоной номой магазинай наймаалагшад В. Р. Тугаринова, З. А. Филиппова, Н. Р. Тугаринова гэгшэдтэ баһал Улаан тугханууд мүнгэн шантайгаар барюулагдаа.

АЗАТАЙШУУЛДА— ШҮҮБЭРИ

ДОСААФ-ай лотерейн 8-дахи тиражаар азатайшуулда шүүбэринүүд тудаба.

Аймагай хүн зондо 9 мянган түхэригэй билетүүд худалдагдаһан юм. Петропавловка тосхондо ажаһуугша С. С. Галдановагай билет азатай байжа, тэрэ «Орбита-2» радиоприёмник шүүгээ. «Октябрьский» совхозой хонишон Базаров, студент Ц-Д. Базаров гэгшэд хамжажа нэгэ билет худалдажа абаһан гэхэ. Һаяхан энэ билетээ шалгахадань, «Урал-3» түхэлэй мотоцикл шүүжэрхиһэн байба. Харин ДОСААФ-ай хүдэлмэрилэгшэ Т. Мендикова худалдажа абаһан хоёр билетээрээ нэгэ велосипед, үшөө 75 түхэриг мүнгэ шүүжэрхёо. Тиигэжэ 680 хүндэ бага хэмжээнэй шүүбэринүүд түлэгдэһэн байна.

М. ГАЛСАНОВ.

ЗУРГААТАЙ ХҮГЖЭМШЭД

Энэ юрэ бусын оркестрэй хүгжэмшэд оройдоол зургаа наһатайнууд юм. Тус оркестр арба найман жэлэй урда тээ эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ Азербайджанай ниислэл — Баку хотодохи электростанцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй коллективэй хүүгэдэй саадта эмхидхэгдээ һэн.

Цимбалистнууд, гармонистнууд, ударна инструмент дээрэ наадагшад болон бусад хүгжэмшэд оркестрэй бүридэлдэ ороно. СССР-эй арадуудай олондо мэдээжэ дуунууд эдэнэй репертуарта ородог юм.

Байгша ондо балшар бага хүгжэмшэд эхэ, эсэгэнэрэйнгээ хүдэлдэг электростанцида, мүн шефүүдтээ — хотын һургуулинуудай нэгэнэй һурагшадта «гастролёор» ошожо, концерт табиһан байна.

Хүүгэдэй иимэ коллективүүд ороной үхибүүдэй олохон эмхи зургаануудта бии. Уран зурагай, хатарай, хоорой ба бусад кружогууд һургуулинууд хүдэлдэг. Гоё һайханиие ойлгодогоор багашуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай орон дотор ехэ анхарал хандуулагдана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: оркестрэй дирижер — зургаатай Вадим Смольский; хүүгэдэй саадай оркестр наадажа байна.

АПН-эй фото.

ЭРДЭМ, ТЕХНИКЫН ҺОНИН

ВАРШАВА. Эрдэм наука хадаа гүрэн түрые хүгжөөлгын гол арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн байха ёһотой гэһэн Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин XVI съездын заабари бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна. Польшын арадай республикада наука, техникын хүгжэлгэ оронойнь экономическа хүгжэлтын дабшасые уридлажа ябана. Парти, правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ научно-шэнжэлгын зургаануудай ажал ябуулгые шэнэдхэн һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдээ. Тэдэ зургаануудта мүнөө 250 мянган хүн хүдэлмэрилнэ.

Польшын эрдэм наукын он гэжэ нэрлэгдэһэн энэ жэлдэ научно-шэнжэлгын ба проектнэ хүдэлмэридэ национальна доходой 2,3 процент зорюулагданхай. 1975 ондо энэ һомологгонь 2,5 процент болохо юм. Тодорхойлон хэлэбэл, табан жэлэй эсэс болотор эрдэм наукын хүгжэлтэдэ һомологдоһон мүнгэнэй хэмжээн 25 миллиард злото болохо байна.

Эрдэм наукын хүдэлмэриие саашадань улам үргэдхэхэ ба арадай ажахытай холбоо барисааень бэхижүүлхэ бүри промышленностьда техническэ революци туйлаха, Польшын арадай гэгээрэл хүгжөөхэ ба хүн зонойнь, соёл культура дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шэнэ дабшаса туйлагдаха байна.

* * *

БЕЛГРАД. Югославиин нийслэл болон бусад городуудай магазинуудта «ПКБ» гэжэ гурбан үзэгөөр тэмдэглэгдэһэн продукци хаража болоно. Энэ хадаа хүдөө ажахын эгээл томо промышленна комбинадуудай нэгэн «Белград» комбинадай продукциин марка гээшэ. Энэ гигантын цех болон отделенинүүд колбаса, сыр, һү болон бусад сагаан эдеэ, шэнэ мяха, овощ, эдеэнэй бэлдэгдэһэн бусад зүйл, фрукт, богонёор хэлэбэл, хүнэй хоолдо хэрэгтэй хамаг юумэ хуу үйлэдбэрилдэг юм.

«Белград» комбинадай түүхэ 27 жэлэй саанаһаа эхилэгдэһэн. Тэрэ үедэ комбинадай коллектив эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлжэ, хооһон газарта ажахыгаа эмхидхэһэн түүхэтэй. Дайнай һүүлэй 1946 ондо тон бишыхан ажахы байһан «Белград» мүнөө Югославиин хүдөө ажахын эгээл томо предприятинуудай нэгэн болонхой.

Тус комбинат 55 мянган гектар газар элдүүрилнэ. Ехэ саад, виноградай плантаци, мяха, һү болон хүдөө ажахын бусад продукт болбосоруулха томо цехүүдтэй мал ажалай фермэнүүд бии. Полинууд дээрэһээнь жэлдээ нэгэ миллион тонно ороохо таряан хуряагдана. Энэ комбинат оронойнгоо городуудай магазинуудта яблока, персик, груша, бусад түрэлэй жэмэс оруулна.

Үндэр хадата газарай богони зунай үедэ эртүүр таригдадаг шэниисэ ургуулха талаар Югославида һонирхолтой шэнжэлгын хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Далайн нюрууһаа 800 метр үндэртэ оршодог Ливанай поли гэжэ хадалиг газарта туршалгын хүдэлмэри эмхидхэгдэжэ, мексиканска сортын түргэн эдеэшэдэг шэниисэ таряа.

Югославиин агрономуудай хэһэн, гаргаһан оролдолгонь аша үрэ ехэтэй байба. Энэ жэлдэ эгээл баян ургаса — гектарһаа 40 центнер таряан хуряагдаа.

Ойрын жэлнүүдтэ Югославиин хадалиг газарнуудтай районуудта хэдэн арбан мянган гектар тарялан дээрэ иимэ сортын шэниисэ таригдаха байна.

* * *

БУХАРЕСТ. Румыниин Телеорман уездэ шэнээр баригдаһан уһалууриин системэ ашаглалгада үгтэбэ. Уһа бүлэдэг станцинууд хүдэлгэгдэжэ, хэдэн мянган гектар ганданги газарта уһа үгэнэ. Бүхы дээрээ 47 мянган гектар газар саашадаа тус системээр уһалагдаха байна.

Телеорман уездэ баригдаһан уһалууриин системэ хадаа Румынида арбан табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ мелиоративна ехэ программын нэгэ хубинь мүн. Энэ түсэбэй бэелүүлэгдээд байхада орон доторнь хүдөө ажахын продукци бүри ехээр үйлэдбэрилэгдөө.

Тэрэшэлэн оронойнь хүдөө ажахыда хэрэгтэй уһанай нөөсые ехэ болгохо талаар шухала хэмжээнүүд абтана. Энэ зорилгоор уһанай 56 ехэ сөөрэм тогтоогдохо, тэдэнэйнь 29 энэ табан жэлэй туршада баригдаха болохо.

* * *

СОФИ. Болгариин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр Софи хото шадар Болгариин наукануудай академиин научна шэнжэлгын ба һуралсалай комплекс баригдахань. Энэ комплексдо математика ба механикын, физикэ ба физико-техническэ асуудалнуудай, химиин, естествознани ба биологиин институдууд оролсохо, хори мянгаһаа дээшэ хүдэлмэрилэгшэд ажаллахаар хараалагдана. Научно-шэнжэлгын иимэ институдууд, дээдэ һургуулинууд Болгариин университедтэй городууд — Пловдив, Варна, Бургас, Свиштовто байгуулагдаха юм.

* * *

ТОКИО. Нефть, руда [illegible] рэхэ «Доке Каньон» гэжэ судна бүтээгдэжэ, Японой «Ниппон коһан» гэжэ компанида үгтэбэ. 276.000 тонно уһа түрихэ хэмжээтэй энэ судна дэлхэй дээрэ эгээл томонь болоно. Цу городтохи судна бүтээлгын компаниин заводто тус судна баригдаба. Энэ судна дээрэ ашаанай танкнуудай тоо нилээд олошоруулагдаа. Конструкторнуудайнь һанамжын ёһоор, ямар нэгэ авариин болоо һаа, порт шадарай уһые нефтеэр бузарлалгаһаа аршалха болоно.

ТАСС.

ГЕРМАНИИН ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКЫН Цшопаудахи завод 250 кубическа сантиметрэй классай мотоциклай түхэл шэнжыень нилээд хубилгаа. Иимэ түхэлэй мотоциклнууд «ТС-250» гэһэн нэрэ абаа. Шэнэ машинын армаг нилээд бата бэхи болгогдоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ТС-250» түхэлэй мотоциклнууд хабсаргагдана.

АДН-ТАСС-ай фото.

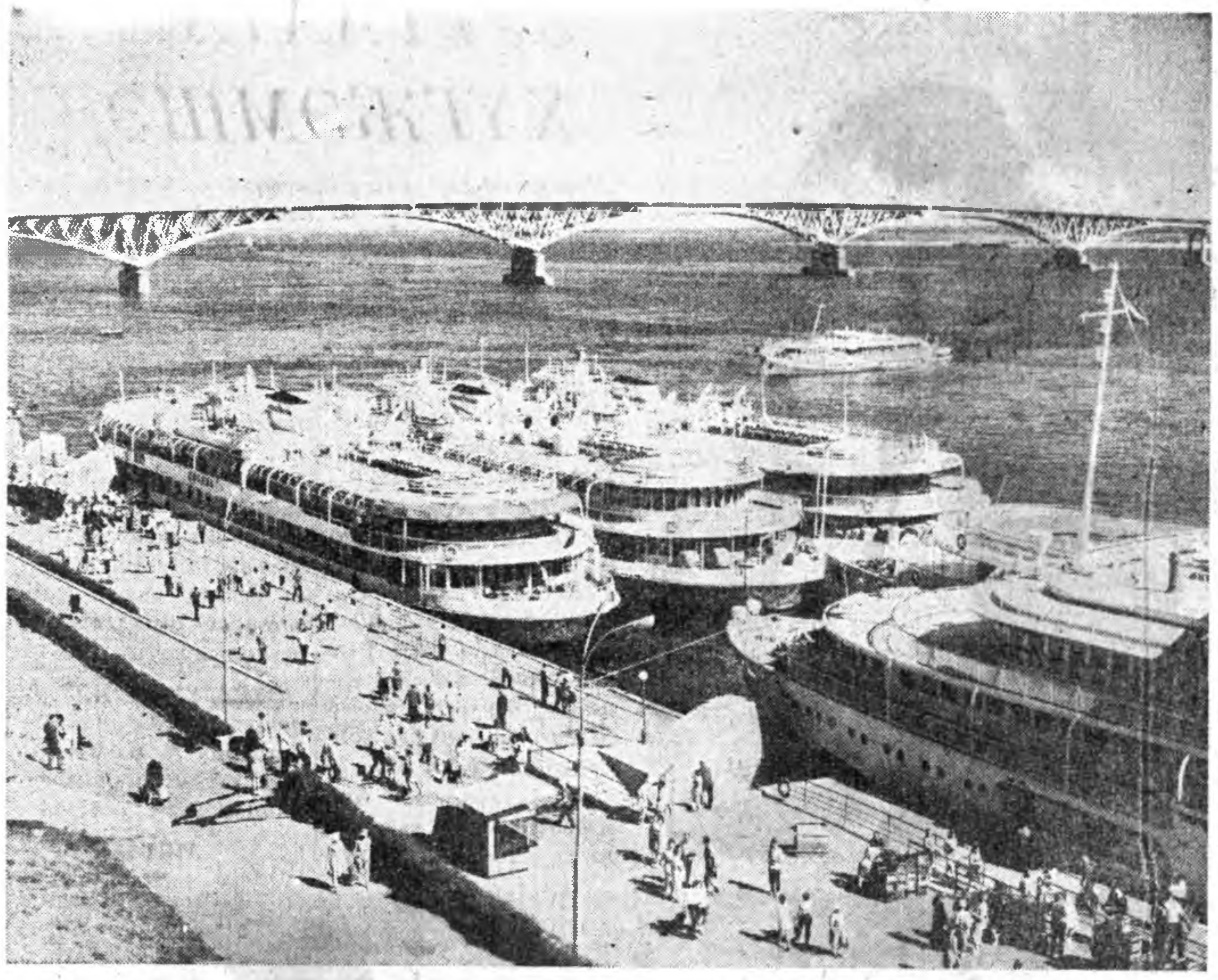

Зунай амаралта түлэг хэдэн зуугаад мянган хүн рэ амаралтаяа үнгэргэнэ. дууд үдэр бүри ерэжэл
Аяншалгаар Саратовска хүнине хангаха ёһотой юм.

дундаа. Аяншалгада дуратай энэ жэлдэ Волго мүрэн дээ- Саратовай портдо теплохо- байдаг.
бюро энэ жэлдэ 600 мянган

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Саратовай портдо.

ТАСС-ай фотохронико.

ФУТБОЛ

ХОЁРДОХИ УУЛЗАЛГЫН УДАА

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонодо наададаг «А» классай хоёрдохи бүлэгэй футболистнуудай дунда хоёрдохи хахадай ээлжээтэ — хоёрдохи уулзалга августын 12-то үнгэргэгдэһэн байна. Эндэ мүрысөөнэй таблицада түрүүлээд ябаһан Урда-Сахалинай «Сахалин» команда айлшаар ерэһэн Новосибирскын «Чкаловец» командые 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүгээд табиба . Тиин «Сахалинай» футболистнууд бусадһаа гурбан очкогоор уридлажа эхилбэ.

Мүнөөдөө хоёрдохи һуури эзэлһэн «Амурай» футболистнууд Красноярскын «Автомобилист» командые 3:1 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна. Өөрынгөө стадион дээрэ наадаһан манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд айлшаар ерэһэн Ангарск хотын «Старт» командатай 90 минутын туршада наадахадаа шүүжэ ядашоо. Тиин нэмэлтэ сагта наадахадаа, айлшадаа 4:3 гэһэн тоотойгоор шүүжэ нэгэл очко өөртөө бэшүүлбэ. «Сэлэнгын» футболистнууд хабар эдэнэртэй наадахадаа, баһал 1:1 тоотойгоор тэнсээд, нэмэлтэ сагай үгтэхэдэ 4:5 гэһэн тоотойгоор шүүгдэһэн юм.

Түрүү һуури эзэлхын түлөө оролдожо эхилһэн Петропавловск-Камчатский хотын «Вулкан» команда хэдэн наада гэртээ үнгэргэхэдөө, шухала очконуудые суглуулжа захалба. Мүнөө эдэнэр Барнаулай «Динамо» командые 3:1 гэһэн тоотойгоор шүүхэдээ, хоёр һуури урагшаа дабшажа, дүрбэдэхи һуури эзэлбэ. Эндэ «Сэлэнгэ» «Вулкан» хоёр адлихан очкотой боложо, сохижо оруулһан бүмбэгынгөө тоогоор манай команда гурбадахи һуури эзэлнэ.

Гэртээ һайнаар наададаг «Томлес» командын футболистнууд Шэтын командатай 90 минутын туршада наадахадаа, 0:0 тоотойгоор тэнсэжэ, нэмэлтэ сагай үгтэхэдэ, 3:4 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараба. Владивостогой «Луч» Омскын «Иртыш» командатай өөрынгөө стадион дээрэ наадаһан байна. Тиихэдээ эдэнэр айлшадаа 1:0 тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, аяар табан һуури урагшаа дабшаба. Мүн өөрынгөө стадион дээрэ наадаһан Хабаровскын футболистнууд Прокопьевскын «Шахтёр» командые шүүжэ ядаба. Тиин нэмэлтэ сагай үгтэхэдэ 6:5 гэһэн тоотойгоор эдэнэрээ шүүһэн байна.

Хоёр хүршэнэр — Эрхүүгэй «Аэрофлот» Братскын «Сибиряк» командануудай наадан 0:1 гэһэн тоотойгоор дүүрэжэ, эндэ «Сибирягай» футболистнууд шүүһэн байгаа.

Үглөөдэр манай «Сэлэнгэ» өөрынгөө стадион дээрэ ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхэнь. Айлшаар Томскын «Томлес» команда ерэхэ. Наадан үдэшын долоон часһаа эхилхэ.

Уншагшадай анхаралда мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ		Очко
1. «Сахалин»	17	9	5	3	47:30	23:10	23
2. «Амур»	17	9	2	6	27:17	18:11	20
3. «Сэлэнгэ»	17	8	2	7	39:32	16:10	18
4. «Вулкан»	17	6	6	5	47:39	14:12	18
5. «Томлес»	17	8	1	8	32:30	16:13	17
6. «Луч»	17	8	0	9	45:42	20:13	16
7. «Автомобилист»	17	6	4	7	44:39	22:21	16
8. «Динамо»	17	7	1	9	45:44	25:17	15
9. «Сибиряк»	17	7	1	9	20:24	10:12	15
10. «Иртыш»	17	6	2	9	36:34	16:14	14
11. СКА (Х)	17	3	7	7	53:49	16:20	14
12. «Старт»	17	4	4	9	42:46	12:19	12
13. «Аэрофлот»	17	4	2	11	36:44	16:23	10
14. «Чкаловец»	17	4	1	12	31:40	14:29	9
15. СКА ((Шэтэ)	17	2	2	13	45:54	11:13	6
16. «Шахтёр»	17	1	4	12	40:53	7:19	6

Ажаглалта: «Бүмбэгэ» гэһэн хүсэнэгтэ үгтэһэн тоонуудые иигэжэ ойлгохо: түрүүшынхинь — нэмэлтэ сагтайгаар оруулагдаһан бүхы бүмбэгэ. Хоёрдохинь — 90 минутын туршада сохигдожо оруулагдаһан бүмбэгэнүүдэй тоо.

ҮНГЭРҺЭН АРБАН ХОНОГТО

Байгша оной август һарын түрүүшын арбан хоногто заримдаа 25—30 градус хүрэтэр дулаан байба. Арбан хоногой туршада дунда зэргээр 11—16 градус дулаан байба гэхэ гү, али энэнь нормоһоо 1—3, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 2—5 градусаар доошоо болоһон жэшээтэй.

Мүн августын арбан хоногой эхин, тэн багаар республикын түбэй, урда, Байгал шадарай аймагуудта аадарлаһан байна. Тиин эдэ аймагуудта хоногой туршада 23—28 миллиметр шииг нойтон ороһон байха юм. Жэшээнь, Захааминай аймагай Санага нютагта 72 миллиметр хура бороо ороһон. Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Хойто-Байгалай аймагуудта 50—55 миллиметр шииг нойтон оробо гэхэ гү, али энэнь арбан хоногто ороһон бороогой 150—200 процентнь болоно. Мүн Улаан-Үдын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын аймагуудта 40—45 миллиметрэй хура бороо ороһон. Доодо-Хүрбэ, Хори, Баргажанай адагта үнгэрһэн үе соо нормоһоо багаар шииг нойтон ороһон байна. Түнхэнэй аймагай зарим нютагуудта мүндэр ороод абаа.

Үнгэрһэн арбан хоногой туршада шэниисэ гүйсэд эдеэшэжэ захалаа. Хэдэн хоногой туршада ороһон хура бороо тариянай эдеэшэхэдэ бага зэргэ һаалта хэбэ. Обёос һүн эдеэтэй, кукуруза 11—15 набшаһатай, 60—100 сантиметр үндэр болоһон байна.

Августын хоёрдохи арбан хоногой һүүл багаар республика дотор бага зэргэ хүйтэрхэ гэжэ хүлеэгдэнэ. Тиимэһээ республикын, колхоз, совхозууд дулаанда дуратай кукурузаяа ойрын үдэрнүүдтэ хадажа, силос болгон даража абахаар оролдоно. Августын 15—19-нэй үдэрнүүдтэ бага зэргэ үүлэтэй, шииг нойтогүй байхаар хүлеэгдэнэ. Һүниндөө 3—8, үдэртөө 18—23 градус хүрэтэр дулаарха зэргэтэй.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер-агрометеоролог.

САГАЙ УЛАРИЛ

Үнгэрһэн хоногой туршада Сэлэнгэ мүрэнэй уһан бага зэргээр һуужа үргэлжэлөө. Хяагтын адагта 9 сантиметрээр хорожо, 478 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Тиихэдэ Новоселенгинск, Улаан-Үдэ шадар Сэлэнгэ мүрэн һуубагүй. Мүнөө эндэ 590, 304 сантиметрэйнгээ тэмдэгтэ уһан үлэһэн байна.

Сэлэнгэ мүрэн Хяагтын адагһаа эхилээд Кабанскын аймаг хүрэтэр ойрын үдэрнүүдтэ хоногой туршада 10—15 сантиметрээр һууха гэжэ хүлеэгдэнэ.

Сүхэ голой уһан хоногой туршада 30 сантиметрээр хорожо, 300 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэжэ, хуушан һабадаа ороходо жэшээтэй. Сүхэ голдо шудхадаг Менза горхоной уер хоног соо 60 сантиметрээр һууһан байна.

Мүн Хёлго, Үдэ, Зэдэ голнууд үнгэрһэн үе соо 10—15 сантиметрээр хоробо.

Баргажан голой уһан Могойто тосхон шадар 10 сантиметрээр һуужа, 370 сантиметр болобо. Саашадаа Баргажан голой уһан даамгайгаар хорохо гэжэ хараалагдана.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

сагай уларил

Республикадамнай мүнөөдэр үүлэтэйшэг байха. Хура бороо орохогүй. Баруун-хойноһоо секундын 5—9 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура 20—24, хойто аймагуудаар, Байгалай хойто захаар 17—21, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 3—5, үдэртөө 22—24 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Августын 16—17-до үүлэтэйшэг байха, хура бороон орохогүй. Хойто аймагуудаар манан унаха. Һулаханаар һалхилха. Температура һүниндөө 4—9, хойто аймагуудаар 0—5 градус дулаан болохо. Газарай хүрьһэн дээгүүрээ хүрэхэ. Урда аймагаар 20—25, бусад газарнуудаар, Байгалай урда зануудаар 14—19 градус дулаан байха гэжэ Улаан-Үдын авиаметеостанци мэдээсэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ашаглалгада орохо барилгануудта — онсо анхарал» — түрүү бэшэг. «Түүхэтэ гурбадахи. Мүрысөөнэй ябаса тухай» — суглуулбари. Тэжээл бэлэдхэлгэ тухай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хонишоной хоёр хабар» — С. Бухаевай очерк. Г. Болдогоевой фельетон. «Найдамтай хуяг» — А. Зверьковагай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Дэбжэлтын түрүүшүүл» — В. Петруня гэгшын статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: В. Николаевай «Эрэлхэг зориг» гэһэн статья. «Сагай уларил ба хүн» — Е. Чулковой статья. Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Һурагшадта «Түүдэгэй» программа харуулагдаха. 15.15 — **Үнгэтэ телевидени.** Эстрадна концерт. 15.55 — Уласхоорондын панорама. 16.25 — Г. Ибсен. «Приведения» — зүжэг. 17.20 — 17.30 — Забһарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Искусствын мастернуудай концерт.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Телепанорама. 19.25 — Һүүлэй һонин (буряадаар). 19.35 — «Факел» — залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 20.15 — «Знани» — научно-техническэ дэбжэлтын булан» (буряадаар). 20.35 — Концерт.

«Орбита» харуулна:

20.50 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай олон серитэй фильм (1-дэхи сери). 22.15 — Уласхоорондын панорама. 22.45 — 22.55 — Забһарлалга. 22.55 — **Үнгэтэ телевидени.** «Түрэл аялганууд» 23.25 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 23.55 — **Үнгэтэ телевидени.** «Универсиада-73». Студентнэрэй бүхэдэлхэйн зунай нааданай баяр ёһололой нээлгэ.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

РИМ

Л. И. Брежневэй ажал ябуулга тухай „Унита“ газетэ бэшэнэ

ТАСС

«Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ бүхэн онсо удха шанартай байдаг туладаа, дэлхэйн хэблэлдэ үргэнөөр тунхаглагдана, шэнжэлэн тайлбарилагдана», — гэжэ «Унита» газетэ бэшэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэнүүдэй суглуулбариин итальян хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараһантайнь дашарамдуулан, «Унита» тусхай статья тунхаглаа. «Леонид Брежнев. СССР-эй дотоодын политика ба уласхоорондын харилсаан» гэһэн ном Милан хотодо барлагдан гараба.

Энэ суглуулбари тон шухала байна гэжэ Италиин Компартиин орган тэмдэглэнэ. Советскэ Союзай дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнуудаар Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд ехэ удха шанартай. «Совет политикые бүри һайнаар ойлгоходомнай Л. И. Брежневэй үгэнүүд ехэтэ туһална»

Дэлхэй дээрэхи шахардуу байдал һуларуулха хэрэгтэ Л. И Брежневэй ябуулга туһа хүргөө гээд «Унита» газетэ бэшэнэ. Энээниие дэлхэйн хүн зон үргэнөөр мэдэржэ, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан тэрээндэ олгогдоһониинь элитэ. Энээнтэй дашарамдуулан, газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Албанай хэрэгээр һаяхан ФРГ-дэ, США-да ошоод бусалга уласхоорондын байдал һайжаруулха хэрэгтэ Леонид Брежневэй туйлай ехэ туһа хүргэһые элирхэйлэн гэршэлбэ».

«Хүтэлбэрилэгшэдэй һаяын уулзалганууд. хөөрэлдөөнүүд амгалан ёһоор зэргэ оршохо ёһо гуримай бэелүүлэгдэжэ байһые, СССР-эй ба баруун тээхи ехэ ехэ гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанай һайжаржа байһые элирхэйлэн харуулаа», — гэжэ «Унита» газетэ бэшэнэ. Энэ талаар Америкын Холбоото Штадуудта Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ошолго онсо удха шанартай.

ПРАГА

Толотомо үрэ дүн

ТАСС

Мүнөө Чехословакида 400 хүндэ нэгэ врач хүртэнэ. Энэнь дэлхэй дээрэ эгээн үндэр үрэ дүн болоно. Элүүрые хамгаалгын һалбарида туйлагдаһан ехэ амжалтануудые Зүүн Словакиин жэшээ дээрэһээ хаража болоно. Хэрбээ 28 жэлэй урда тэс тус область дотор 11 больницын хүдэлжэ байһан һаа, харин мүнөө һайн түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай, 8 мянган гараи оро дэбдихэртэй 20 больница хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангана. Энэ үе соо медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 2,5 мянгаһаа 18 мянга хүрэтэр урган олошороо.

Область дотор медицинын эмхи зургаанууд улам үргэдэнэ. Областиин түб хото — Кошицодо хирургическа ехэ клиникэ баригдажа дүүрэбэ. Попрадта, Требишовто хэдэн больница, поликлиникэ баригдажа байнхай. Эдэ бүгэдын ашаар Зүүн Словакида элүүржүүлгын эмхи зургаанууд 2 мянган һуурияар үргэдөө.

ЖЕНЕВЭ

Ассамблей Женевэдэ нээгдээ

ТАСС

ООН-до туһа хүргэхэ ассоциацинуудай бүхэдэлхэйн федерациин 24-дэхи пленарна ассамблей августын 13-да эндэ нээгдэбэ. Дала гараи оронһоо ООН-до туһа хүргэдэг национальна ассоциаци федерациин бүридэлдэ ородог юм. Академик Ф. В. Константинов түрүүтэй совет делегаци сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

БОНН

Хөөрэлдөөнүүд эхилбэ

ТАСС

Хоёр ороной хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоохо тухай ФРГ-гэй, Венгриин делегацинуудай хоорондо хөөрэлдөөнүүд августын 13-да эндэ эхилбэ. Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Я. Надь — Венгриин делегацие, ФРГ-гэй МИД-эй политическэ таһагай хүтэлбэрилэгшэ Г. Ван Велль Баруун Германиин делегацие толгойлно.

БУДАПЕШТ

Конституциин үдэрые угтуулан

ТАСС

Венгриин Арадай Республикын Конституциин үдэрые — августын 20-ниие ажалай бэлэгүүдээр угтахые Венгриин барилгашад шармайн оролдожо байна. Промышленна шэнэ предприятинууд, цехүүд энэ һайндэрэй урда тээхэнэ ашаглалгада оруулагдаха юм. Мошонмадьяровар хотодо түмэр армаг холбохо заводой барилга тэдэнэй дунда ороно. «Жэлдээ мянган тонно продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэтэй шудхалаагай цех энэ бүлэг барилгын шухала участогынь болохо.

Эдэ үдэрнүүдтэ Венгриин барилгашад хэлхээ холбооной техникын материалнуудые гаргадаг заводто радиодетальнуудай шэнэ цех ашаглалгада үгэхэ. Айка хотодохи шэлэй заводые һэлбэн шэнэдхэжэ дүүргэхэ юм.

БУЭНОС-АЙРЕС

Перон президентын тушаалда кандидат

ТАСС

Ороной президентын тушаалда кандидатураяа дэбжүүлхэ гэһэн зүбшөөлөө Аргентинын хустисиалис партиин хүтэлбэрилэгшэ Хуан Доминго Перон үгэһэн байна. Президентын һунгалта байгша оной сентябриин 23-да үнгэргэгдэхөөр зарлагдаа.

Хустисиалис партиин августын 4-дэ болоһон съезд дээрэ генерал Хуан Перон Аргентинын президентын тушаалда кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байгаа.

УЛААН-БААТАР

Аймагай театрай амжалта

ТАСС

Хобдын аймагай хүгжэмтэ-драмын театрай артистнуудай гастроль республикын ниислэл хотодо түгэсхэлэй ехэ концертээр дүүрэбэ.

Хүгжэмшэд, хатаршад, д у у ш а д, артистнууд арбан үдэрэй турша соо гүрэнэй драмын театрай, ниислэл хотын соёлой ордонуудай сцене дээрэ наада табижа. хизаарайнгаа гоё һайхан искусство харуулһан байна.

Концертын программа харуулхаһаа гадна, Монголой мүнөөнэй драматургнуудай, композиторнуудай зохёолнуудаар хэдэн драмын, хүгжэмтэ зүжэгүүдые табяа.

Ниислэл хотын искусствада дуратайшуул уран бэлигтэниие халуунаар угтаһан байна.

МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Указаар театрай түрүү бэрхэ бүлэг артистнууд хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, МНР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан байна.

ПАРИЖ

ФКП-гэй, КПЯ-гай делегацинуудай хамтын коммюнике

ТАСС

Францийн Компартиин, Японой Компартиин делегацинуудай хоорондо болоһон уулзалга тухай хамтын коммюнике «Юманите» газетэ тунхаглаба. КПЯ-гай ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЯ-гай ЦК-гай секретариадай түрүүлэгшэ Тэцудзо Фува түрүүтэй КПЯ-гай делегаци Францийн Коммунис партиин уриалаар августын 3-һаа 10 болотор Францида байгаа.

Япон коммунистнууд ФКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ФКП-гэй ЦК-гай секретарь Ролан Леруа түрүүтэй Францийн Коммунис партиин делегацитай ашатай үрэ ехэтэй хөөрэлдөөнүүдые хэһэн байна. ФКП-гэй Генеральна секретарь Жорж Марше Японой Коммунис партиин делегацитай уулзажа хөөрэлдэбэ. Оронуудайнгаа экономическа, социальна, политическэ байдал тухай, арадуудай хэжэ байһан тэмсэл тухай, хоёр партиин ажал ябуулга тухай мэдээсэлнүүдые хэһэн байна гээд хамтын коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Париждахи хэлсээе хэлбэришэгүй бэелүүлхын түлөө тэмсэдэг вьетнам арадтай һанал нэгэдэлтэй байһанаа хоёр делегаци мэдүүлбэ. Энэ хэлсээе США-гай правительство, сайгон захиргаан бэелүүлхэ ёһотой гэжэ эдэнэр мэдүүлээ.

Эб найрамдалай, ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёһоор зэргэ оршохын түлөө, национальна бэеэ дааһан байдалай. атомна буу зэбсэг бүрин хүсэдөөр хорихын түлөө, социальна дэбжэлтын, демократиин ба социализмын түлөө хоёр партиин хоорондохи харилсаа бэхижүүлхые шиидэжэ байһанаа ФКП, КПЯ мэдүүлнэ гээд хоёр делегаци тэмдэглэбэ.

ЛОНДОН

Аха дүүгэй һаналаа нэгэдэлгэ

ТАСС

Граждан дай үүдхүүлхэгүйн тула Чилиин Компартитай, арадтай һанал нэгэтэй байһан тухайдаа Великобританиин Коммунис парти мэдүүлнэ гээд Чилиин Коммунис партиин ЦК-да КПВ-гэй генеральна секретарь Джон Голланой эльгээһэн бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

«Орон дотороо социалис хубилалтануудые хэхын тула Чилиин Коммунис партиин ба арадай айхабтар ехэ хүсэлэл оролдолго бухы дэлхэй дээрэ түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй туйлажа байһан амжалта, илалтануудые элирхэйлэн гэршэлнэ», — гэжэ Джон Голлан тэмдэглэнэ.

РИМ

Израилиин Компартиин мэдүүлгэ

ТАСС

Иишэ ороһон мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Ливанай граждан самолёдые Израилиин сэрэгэй самолёдуудай булимтаран эзэмдэжэ абаашаһан тухай асуудал кнесседэй (парламент) заседаниин зүблэхэ зүйлдэ оруулха эрилтэтэйгээр Израилиин Коммунис партиин парламентын бүлэг хандаһан байна.

«83 пассажиртай Ливанай граждан самолёдые булимтаран эзэмдэлгэ уласхоорондын гаргуу муухай ааша ябадал болоно, — гэжэ КПИ-гэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Энэнь пассажирнуудай бэедэ аюул тохёолдуулна, уласхоорондын эрхэ бүдүүлигээр эбдэнэ».

Израилиин зонхилхы тушаалтадай зүгһөө иимэ ябуулганууд ходо ходо гарадаг байна гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи шахардуу байдалые улам түгшүүрилтэй болгохын тула, араб арадуудта эсэргүү харата ябуулгануудые хэхын тула иимэ гаргуу ааша гаргагдана.

НЬЮ-ЙОРК

Хуушан хараа бодолоо баримталһаар

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал гуримшуулгада Израиль урдынхяараа тойбо татажа байһаар. Американ «Эн-би-си» гэжэ телевизионно компанида Голда Меир үгэ хэлэхэдээ, энээн тухай мэдүүлһэн байгаа.

Булимтаран эзэмдэһэн араб нютагуудые Израиль сүлөөлхые арсана гэжэ тэрэ баталба.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалай шахардуу шанга байһанайнь түлөө харюусалгаһаа гарахын тула Г. Меир араб гүрэнүүдые худал хуурмагаар гэмнээ.

Европын аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар энэ түбиин оронуудай эхэнэрнүүдэй эмхинүүдэй гурбан үдэрэй конференци Хельсинки шадархи Отаниеми хотодо болжо дүүрэбэ. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудые Европын эхэнэрнүүдэй байдалые конференцидэ хабаадагшад зүбшэлөөд. «Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлые» 1975 ондо үнгэргэлгэтэй холбоотой хэмжээнүүдые бэелүүлхээр хараалаа.

ХЕЛЬСИНКИ

Европын оронуудай эхэнэрнүүдэй конференци дүүрэбэ

ТАСС

Европын аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар энэ түбиин оронуудай эхэнэрнүүдэй эмхинүүдэй гурбан үдэрэй конференци Хельсинки шадархи Отаниеми хотодо боложо дүүрэбэ. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбоонуудай асуудалнуудые. Европын эхэнэрнүүдэй байдалые конференцидэ хабаадагшад зүбшэлөөд. «Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлые» 1975 ондо үнгэргэлгэтэй холбоотой хэмжээнүүдые бэелүүлхээр хараалаа.

Һүүлэй үедэ Европодохи шахардуу байдал һуларжа байна, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй түрүүшын шата Хельсинкидэ амжалтатайгаар дүүрээ гээд конференциин түгэсхэлдэ тунхаглагдаһан коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэлһэн зүблөөнэй хүдэлмэриин амжалтатайгаар дүүрэхыень хүсэжэ байһанаа конференцидэ хабаадагшад мэдүүлээ.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс Москвада зарлаха тухай һанал бодолые конференцидэ хабаадагшад халуунаар дэмжэбэ.

— Олон оронуудай түлөөлэгшэд энэ конференцидэ хабаадаа — Европын хорин зургаан ороной 173 түлөөлэгшэ конференциин хүдэлмэридэ хабаадаа, — гээд Совет делегациин хүтэлбэрилэгшэ, Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ В. В. Николаева-Терешкова ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Европын уласхоорондын эхэнэрнүүдэй зарим эмхинүүд иимэ ехэ суглаанда түрүүшынхеэ хабаадаһан байна.

Китке-Нкана хото Замбиин республикын экономическа түб гэжэ нэрлэгдэдэг. Зэд хайлуулгын ороной томо томо заводууд, олон компаниинуудай конторонууд эндэ оршоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Каунда сквэр» талмай.

ТАСС-ай фотохронико.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50.52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36,63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фото лабораторная — 33-61.